

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 26.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

A BUDAPESTI NAPLÓ

Budapestben és vidéken egyaránt
egyes számonként 2 krajcár

Az előfizetési díj az eddiginek fele:

7 frt helyett 7 korona félévre
3 frt 50 helyett 3 kor. 50 fill. negyed évre
1 frt 20 helyett 1 kor. 20 fill. egy óra

Sugallás.

Budapest, január 6.

(s.) Osztrákoknak régi szokásuk, hogy vagy a mi fejünket fájlalják, vagy idekinálják a magukét, hogy mi fájlaljuk helyettük. Igaz ugyan, hogy mi az ilyen csereügyletekből rendszerint nem kérünk, de a jó szomszédok sehogysem tudnak felhagyni a régi jó szokással. Ha valami kell tőlünk Ausztriának, egészen bizonyos, hogy a kívánság először olyan alakban jelentkezik, mintha mi *kináljuk* azt a valamit. Ha valamit el akarnak tőlünk venni, föltétlenül akad olyan jól értesült bécsi újság, amelyik kísüti, hogy ész nélkül kináljuk azt a bizonyos valamit, csak a kezüket kell érte kinyújtaniok. A sugallás ismert módszere ez, amely nem vallhatott annyiszor kudarcot, hogy újra meg ne próbálkozzanak vele. Akármennyire bizonyítottuk, hogy egy idő óta kezdünk rossz médiuma lenni az osztrákok szuggesztíójának, ők szuggérálnak tovább, hátha sikerül. Hátha mégis elveszítjük még egyszer a fejünket annyira, hogy az övéket nézzük a magunkénak.

Derült mosolylyal olvassuk a legújabb sugallást egy bécsi lap mai cikkében, amely egészen világosan rávall a mi sze-

retetreméltó barátunkra, Koerber urra, aki sem többet, sem kevesebbet nem akar ezuttal, mint belesugallani a magyar közvéleménybe, hogy belátta a minimális agrárvámok káros mivoltát és hajlandó elejteni őket, nehogy úgy járjunk, mint Németország, amely kilenc hónapos alkudozás után sem tud szerződést kötni Oroszországgal a nyerstermények minimális vámjai miatt. Hozzáteszi a barátságos hipnotizőr, hogy ez a józan belátás már csak azért is nagyon hasznos dolog, mert az osztrákok nagylelkűek és még ezt a helyes és természetes dolgot sem kívánják tőlünk ingyen; megadják érte azt a másfél tucat vámtételt, amelyet a birodalmi tanács kiegyezési bizottsága mint teljesen elfogadhatatlant függőben hagyott.

Köszönjük szépen a szíves jóakarátát Koerber-Svengali urnak, de nem vagyunk hajlandók elaludni. Csak azért sem alsunk el, mert ő nagyon szeretné. Nem alszunk, hanem ébren és nyitott szemmel nézzük a csalafintaságát. A minimális agrárvámok persze hogy nagyon kellemetlenek. De nem nekünk, hanem nekik. Elejtésük persze hogy nagyon hasznos volna. De nem Magyarországnak, hanem Ausztriának. És igaz, hogy van a közvéleménynek olyan józan áramlata, amely ezeknek a vámtételeknek az elejtését kívánja. De ez a közvélemény nem a magyar, hanem az osztrák közvélemény. És ez nagyon érthető. Mert az előrelátható, hogy azok a minimális vámtételek meg fogják nehezíteni a szerződéses tárgyalásokat, és egészen bizonyos, hogy ha nem bocátjuk be a román és szerb buzát, sertést és szarvasmarhát, akkor valamely más módon kell kompenzálni ezeket az államokat, ha szerződni akarunk velük. De hiszen éppen abban van a jelentősége a minimális agrárvámoknak, hogy egyszer már ne csak a magyar mezőgazdaság hozzon áldozatot az osztrák ipar balkáni piacainak biztosításáért,

hanem az osztrák ipar is. Ezért az elvált ragaszkodik főképpen a magyar közvélemény a mezőgazdasági vámtételekhez, mint a kiegyezés egyik legnagyobb vívmányához, és pedig ragaszkodik nemcsak az agrárius közvélemény, hanem egész Magyarországnak.

Ami pedig azokat a függőben hagyott vámtételeket illeti, ezeknek a történetét ismerjük már. És pedig egészen hitelesen ismerjük. *Biztos tudomásunk van róla, hogy az osztrák kormány négy ízben tett már kísérletet, hogy a magyar kormány ejtse el ezt a másfél tucat vámtételt*, amely szerinte mind alarendelt fontosságú Magyarországra nézve. Megpróbálta először a Széll-kormánytól még májustan, azután kétszer a Khuen-kormánytól, legújabbán pedig már a Tisza-kabinetet is megkérte. Mind a négy próbálkozás kudarcot vallott. Az egymást felváltó magyar kormányok mind rendületlenül megmaradtak azon az állásponton, hogy az egész kiegyezés s vele együtt az egész vámtarifa egy szerves egész, amely vagy változatlanul megáll, vagy egészen elesik. A kiegyezésnek minden része és a tarifának minden tétele alkudozás és kölcsönös kompenzáció útján jött létre. Ha belőle bármit elveszünk vagy ha bármit hozzáadunk, megbillen az egészek az egyensulya. Abból tehát elakadni semmit sem lehet többé.

Koerber ur ismerheti jól a kormányt, ezt a helyes és meg nem ingatható álláspontját. Hanem azért próbálkozik. Szuggérál a közvéleménynek olyan dolgokat, amelyek még álmában sem lehet beledisputálni. Annál kevésbé ébren. A magyar közvélemény pedig éber és tisztán látja, hogy először: az agrárvámokat elejteni semmi szin alatt sem szabad; másodsor: a kiegyezésnek és a vámtarifának egyetlenegy porcikáját sem szabad elejteni, tehát a függő tételeket sem. Azok a tételek ránk nézve bizonyára értékek, különben Ausztria nem utasította volna

TÁRCA

Sugárzó csoda.

(A rádiumról.)

A Budapesti Napló eredeti tárcája.

Az ismeretlen izgatja legerősebben agyunkat, képzeletünk játszi módon alkot s rombol hatása alatt új világokat és csak később eszmélünk arra, hogy „semmi sem új a nap alatt”. Ilyen aktuális újdonság a rádium is. Csodákat irnak róla, hogy a vak látóvá lesz általa, hogy „minden változó a világon, még a természet törvényei is”, hogy egy félkilogramnyi mennyiség 1000 hektárnyi tó vizét forrásba hozná stb. Kétségkedéssel azonban nem akarok a dolgok elé vágni, mert minden csodának, minden tévedésnek természetes magyarázata van, valamiféle igazságot rejt cifra köntöse alatt, melyből ki kell vetkőztetni, hogy a valóságot meglássuk. Ismeretes jelenség, hogy a magas hőfokra (400–1000 C°) hevített testek vakító fehér fényt lövellnek ki; pl. az Auer-féle lámpák gyönyörű fényt izzó fémoxydok adják: a lantanoxyd, toriumoxyd és cirkonoxyd. E fényforrások hőt is fejlesztenek, melegítenek is egyszerűen, mint azt kellemetlenül tapasztaljuk a ragyogó fényrel világított színházainkban, bálszínházainkban stb., de vannak olyan testek is, melyek világítanak, de nem melegítenek. Ezek a „hideg fényt” szolgáltatják.

Casariolo olasz cipész találta fel 1602-ben az őnvilágító-anyagot, melyet bolognai fosztronnak nevezett. Ez az anyag a baryum-ulfid, melyet a sulypat finom porából kevés liszttel keverve és tűzőn oxydáva állított elő. J. Canton angol kagylóhéjat (szensavas més) fa-szennel és liszttel légmentesen elzárt tégelyben hevítve, szintén ilyen

világító-anyagot nyert: calciumsulfid. Közös sajátosságuk e testeknek, hogy a nap izzó fényének kitéve, fényt elnyelnek és e kölcsönvett fényt halvány, sárgászöld színűen a sötétben újra kilövellik. E misztikus, tündéries fény-jelenségnek foszforeszkálás a neve. A mesebeli fény ellenállhatatlan varázssal vonzotta a tudósokat, mint a kincskeresőt a morotvák titkos világába esalogatja a lidérefény, hogy lehatoljanak e titkos fény világánál a mindenség végső partjáig.

Niewenglowski a cantoni mérőrel kiderítette, hogy a látható sugarakon kívül még nemvilágító sugarakat is lövell ki magából; ugyanezt tapasztalta Henri Becquerel az urán-elemnél és számos vegyületeinél. Ilyen láthatatlan sugarakat lövellnek ki az uránérc is, mint: az urania, uranit, brögerit, cleveit, euxenit, samarskit, autunit. E láthatatlan sugarak keresztülhatolnak fémlemezek, fekete papíron, fán, kaucukon stb., tehát úgy viselkednek, mint Lenárd Röntgen sugarai. Érdekes, hogy e láthatatlan sugár egy mágnespatkó hatására két más sugárra oszlik szét, mint azt Becquerel és Rutherford közösen észlelték. A mágnespatkó által eltérített sugarat beta-sugárnak nevezik, ez áthatol a legkülönbözőbb fényáthatatlan testeken (fémlemez, fa, papír) és felfogó hatást is gyakorol, míg az el nem térített része az alfugart alkotja, melyet a környező testek könnyen elnyelnek.

A foszforeszkáló testek világító-képessége azonban gyorsan csökken, mind halványabban villognak, végre kialszanak, kimerülnek, mint a fogságba került szentjánosbogár. De nem így a láthatatlan sugarak. Ezek szünet nélkül, ismeretlen erőforrásból eredve, mintegy anyagvesztés nélkül lövelltetnek ki. A foszforeszkáló testek e jellemző sajátosságát a Curie házaspár egy új elemnek, a rádiumnak tulajdonította és e föltevésből indultak ki vizsgálataiknál.

Föltevéjük igaznak bizonyult, az urán-érből (M₂ O₈) olyan rádium-bárium-chlorid-vegyületeket választottak le, melyek a láthatatlan sugarakat sokkelta nagyobb mennyiségben lövellték ki, mint az eddig ismert összes testek. Mindazon testeket, melyek ilyen láthatatlan és fölbontható sugarakat lövellnek ki magukból, rádiaoaktívoknak nevezik. Curie asszony ismételt kristályosítás által eme rádiumtartalmú rádium-báriumchloridból egy decigramm szintiszta rádium-chloridot választott le, melynek rádiaoaktivitása 5700-szor akkora volt, mint az urán-fémé, vagyis 5700-szor erősebb sugarakat lövell ki. A rádium-elem és vegyületeinek láthatatlan sugárai szint-egy két más sugárra bonthatók fel egy mágnes segítségével, miként a calcium-sulfid stb. sugarai, melyek közül a beta-sugár a következő testeken (papír, aluminium, üveg, cadurium, cink, vas, ón, réz, ólom, palladium, platina) csökkenő erővel hatolhat át.

Lássuk most a rádium-sugarak néhány jellemző tulajdonságát. Giesel és Himstedt fekete papírba csomagolt rádiumot pihent szemre helyezték és ime, az egész szem ürege vakító fehér fényrel telt meg, ugyancsak a foszforeszkáló testek is, mint a gyémánt, báriumplatinocianür, folyópát gyönyörűen világítanak a rádium-sugarak hatására. A levelek éltető zöld anyagát — a klorofillt, — mely a napfény hatása alatt építi föl a növények testét, továbbá a mustár és lepidium magvainak csiráját elpusztítják a rádium sugarai.

Becquerel is úgy járt, mint kollegája, Crookes néhány decigramm rádiumot üvekesőbe forrasztva és jól elcsomagolva 6 órán keresztül mellénye zsebében hordozott, 10 nap múltán erős gyuladást észlelt bőrén, mely csak 49 nap múlva gyógyult be. A rádiumsugarak természetére vonatkozólag ma még igen ellentétes vélemények állanak egymással szemközt, így Curie és La-

vissza őket. És ha értékesek, akkor már kompenzálna vannak, mert mi semmit sem kapunk a kiegyezésben, amiért Ausztria ne kapott volna cserébe valamit. Azért a tizen-nyolc „kevéssé fontos“ vámtételért tehát nem adunk többé semmit. Legkevéssé az agrár-vámokat, amelyek nem „kevéssé fontosak“. Az egész kiegyezés marad úgy, ahogy van. Vagy kell az osztrákoknak úgy, vagy nem kell nekünk sehogy. C'est à prendre, ou à laisser . . .

BELFÖLD

Osztrák kakuktojás. Az egyik bécsi újság ma azzal a ráfogással lepi meg Magyarországot, mintha a magyarság óhajtáná a minimális gabonavámoknak az osztrák-magyar autonóm vámtarifából való törölését. Nyilvánvaló, hogy itt Ausztria részkét s Magyarországra akarja ráfogni, hogy az fél. Tiszttára képtelenség ebben a formában a hír, mert a minimális gabonavámoknak esetleges törlése javára lehetne talán az osztrák iparnak, de abszolút sem áll érdekében Magyarországnak. Az egész képtelen hír osztrák kakuktojás, melyet a magyar fészkekbe akarnak csempészni. A bécsi újság, mely ezt a képtelenséget lanszírozta, a következőkben foglalja össze okoskodásait: Magyarországot belátja már, hogy az a háromszázezer métermáza szerb és román gaboná, mely a monarchiát legrosszabb esetben eláraszthatja, alig jöhet szóba a negyven millió métermáza magyarországi gabonatermés mellett. Ez nem veszedelmes konkurrencia. Másrészt Magyarország figyelmét se kerülte el, hogy az a Németország, melynek példája nyomán indultunk el mi is, éppen magasra szabott minimális vámtételei miatt nem tud megállapodni Oroszországgal a kereskedelmi szerződés dolgában. A bécsi újság szerint tehát irányadó magyar politikai körökben mindinkább ért foglalt az a felfogás, hogy az autonóm vámtarifából eliminálni kell a minimális agrár-vámtételeket. Ezen a helyen csak följegyezzük az osztrák sajtónak ezt a perfid fátorgatózását, érdemleges kritikát pedig vezető helyen mondunk róla.

Az olasz kereskedelmi szerződés. Római jelentés szerint a szerződési tárgyalásokban résztvevő olasz megbízottak a kereskedelmi szerződés végleges megkötésében nem igen biznak. Az ideiglenes szerződés aláírásakor ezt a nézetüket nyíltan ki is fejezték.

borde vizsgálatai szerint a rádium anyagvesztés nélkül óriási mennyiségű hőt képes fejleszteni, egy gramm rádium egy év alatt annyi hőt fejlesztene, mely 3200 kg vizet 0–10°C lenne képes melegíteni.

E hőszugarak mozgási energiája is igen nagy, másodpercenként 300.000 kmre becsülik, vagyis a fény sebességével löknek ki a rádium atomjai.

Oliver Lodge angol fizikus azt állítja, hogy a hőszugarak nem képesek szilárd testeken áthatolni, sőt egy keskeny levegőréteg is visszaveri őket, de épp e közegok ellenállása folytán keletkezik ama nagy hőmennyiség, amennyiben mozgási energiájuk hőenergiává alakul át.

Crookes a chemikusok internacionális gyűlésén szinte érdekes adatokkal szolgált; egy alkalommal ugyanis, midőn a Royal Society ülésére ment, egy darabka rádiumot tett nadrágja zsebébe s mire hazatért, égési sebet kapott combján, mely csak hónapok múltán gyógyult be.

A rádium sugaraival fotografáló hatást is gyakorolnak, egy abszolút sötét kamarába egy darabka rádiumot tett és alája érzékeny lemezt, huszonnégy óra múlva a rádium hő képe látszott a lemezen. A rádium-sugarak kiusárgítását Crookes egy sphinteriskopnak nevezett készülék mutatta be. E készülék egy sárgarézcsőből áll, melynek egyik nyílását szfalerit ásványlemez zárja be, míg a másik nyílásába lencsét helyeztet. A csőbe tett rádium-szemerke a sötétben fényes látványt nyújt, amennyiben atomjai, talán helyesebben szólva éterikus parányai, szédületes sebességgel utódnek és pattannak vissza a cső falától, s közben erős fényt árasztanak. Az uránok is lövellnek ki ilyen sugarakat, ezek vizsgálata vezetett a rádiumhoz.

Ramsay bebizonyította, hogy a rádium beta-sugaraival kiáramlásával a rádium anyaga fogy, helyesebben a kilövellt sugarakkal arányosan

Beöthy Ákos pártállása. A Keleti Értésítő illetékes helyről kapott felhatalmazás alapján valótlannak mondja azt a hírt, hogy Beöthy Ákos ismét Apponyi pártjához csatlakozik. Beöthy Ákos semmitéle párt kötelekésbe be nem lép.

A nagykarolyi választás. Szatmárvármegye központi választmányára a nagykarolyi választási kerületben a képviselőválasztást január 13-ikára tűzte ki. Választási elnök Istóvay Aladár vármegyei főjegyző, a választás-szédő-küldöttségek elnökei Roos Samu és dr. Kovács Dezső lettek.

Főispánok beiktatása. Veszprémben, mint onnan jelentik, január 12-én iktatják be hivatalába Kolossváry Józsefet, Veszprémvármegye új főispánját. A város a beiktatás napján fákláymenetet rendez az új főispán tiszteletére. Ugyancsak január 12-én iktatják be hivatalába dr. Káizer Györgyöt, Szilágyvármegye új főispánját.

A póttartalékosok megtagadása. Kolossvárot a katonai ügyosztály szintén megkapta a hadkiegészítő-parancsnokság rendeletét a póttartalékosok behívása tárgyában. Salamon Antal katonai tanácsos jelentést tett a városi tanácsnak, hogy a rendeletet törvénytelennek találja, s miután a tanács nem akart az ügy elintézésébe avatkozni, Salamon Antal a saját felelősségére visszahúta a rendeletet és megtagadta a póttartalékosok behívását.

A tapolcai jelöltek. Hertelendy Ferenc főispánna való kinevezésével megüresedett a tapolcai mandátum. A kerületben a szabadalvópárt Makfalvay Gézát, a földművelésügyi minisztérium új államtitkárát léptette fel s eleinte úgy látszott, hogy nem is lesz ellenjelöltséje. Ma délelőlt azonban a tapolcai függetlenségi párt Mérey Lajos ismert agráriust jelölte Makfalvayval szemben, ami eléggé pikáns, mert Mérey, noha függetlenségi párti, idáig együtt volt Makfalvayval az agrárius hajóiban.

KÜLFÖLD

Berlin és Karlsruhe. Tekintélyes badeni lapok egyhangulag konstátálják, hogy Berlin és Karlsruhe között rendkívül feszült a viszony. Rossz néven veszik, hogy Vilmos császár felesége nagynénjének, Hohenlohe Leopoldine nagyhercegnének temetésén nem a királyi ház valamelyik tagjával képviselte magát, hanem Lindequist tábornoknál, ki a közeli Mauna melletti Frankfurtban lakik. Akárhogy is van a dolog, az kétségtelen tény, hogy a badeni nagyherceg, az új német birodalom egyik legerősebb híve és támogatója, már évek óta nem volt Berlinben. És tény az is, hogy mikor nemrég Frigyes császárnak és feleségének szobrát leplezték le Berlinben, a badeni nagyherceg, Frigyes császár nővére, nem Berlinbe,

hanem Genfba utazott. A feszültség állítólag akkor kezdődött, mikor nem teljesítették a badeni udvarnak azt a kívánságát, hogy az örökös herceget Karlsruhe parancsnokló tábornokának nevezzék ki.

A keletással bonyodalom. A mai táviratok feltűnően hangoztatják, hogy a cár volt az, ki a béke-észmét néhány esztendővel ezelőtt megpendítette és így már ebből a szempontból sem tartják valószínűnek, hogy háborúra határozza el magát. Ez a hír kétféle sejtethet. Vagy azt, hogy Oroszország keresi a dekórumot, mely mögött presztízének csorbítása nélkül visszavonulhat, vagy azt, hogy szakadatlan készülődését csak a japán mozgóoldások okozta kénysernek igyekszik feltüntetni, nem pedig a saját intenciói dokumentálásának. Oroszország azt a benyomást akarja mindenáron felkelteni, hogy el vanelve a legjobb szándékkal, hogy a cár nem az a pap, ki bort iszik és vizet prédikál, azért Pétervárról azt jelenteti, hogy az orosz kormány abban a válaszjegyzékben, melyet az orosz követ ma adt át a japán kormánynak, elfogadja Japánnak Koreára vonatkozó követeléseit. Ez a jelentés még azt is megjegyzi, hogy a cár határozottan kijelentette kormányának, hogy a béks megállapodást óhajtja. Engedékenységekben annyira megy, hogy Korea déli részét Japánnak hajlandó átengedni, de már ezt olyan feltételhez köti, amely, mint már tegnap is jeleztük, nagyon gyanus színben tünteti fel az orosz nagylelkiséget. Cserébe azt követeli ugyanis, hogy Észak-Korea az ő hatalmi szférájába kerüljön. Hogy Japán átlát a szótán, azt eklatánsul bizonyítja az a tény, hogy a legnagyobb buzgalommal folytatja fegyverkezését, csak hogy most minden ezirányú jelentés kérésétől megtiltotta. A Tokióból ma érkezett táviratok csak annyit árulnak el, hogy az ottani félhivatalos lapok az Oroszországgal való szaktitást bevégzett ténynek tekintik és hogy Vladivosztokban, tehát orosz részen, szintén erősen folyó a hadikészülődések. Hogy Japán mennyire nem bizik az orosz hitetéseken, azzal is bizonyítja, hogy már a kormány és vezérkar hadiszékelyét is kijelölte. Az eddigi megállapodás szerint ugyanott lenne, mint a kínai háború alkalmával, a legkedvezőbb ponton fekvő Hirosimába.

Paris, január 6.

A Havas-ügynek jelenti Szjőulból: Két orosz cirkálóhajó a csempuipói kikötő előtt horgonyzik, ugyancsak két angol és két amerikai cirkálóhajó is. A tisztek kijelentik, hogy a válság megszűnéséig ott maradnak. Tekintettel a Szjőulban uralkodó bizonytalanságra, az amerikai követ saziányi legénységet hozatott ide a követség megvédésére. A koreai hatóságok nem állanak jót a csapatok engedelmisségéről és fegyelméről.

Biserta, január 6.

A Dimitri Donskoi nevű orosz cirkálóhajó két torpedónaszádmólvóval a Szunda-öböl felé indult.

egyenértékű más elemmé: a héliummá alakul át. Ezt a kísérleti adatot helyesnek fogadhatjuk el, mert a természettudomány két fundamentális törvénye támogatja: az anyag és erő megmaradásának örök érvényű törvényei. En nem látok abban semmi csodálatost, hogy a rádium átalakul héliummá, mert hisz a chemiai elemeket, mint az előzményekből láttuk, úgy tekintik, mint a prothylak módosulatait. A monisztikus világfelfogás legerősebb argumentuma gyanánt szolgálta e korcsakos fölfedezés, ha ez igaznak bizonyulna. Ramsay spektrálanalissal pontosan bebizonyította, hogy a rádiumból fejlődött főtő gáz fokozatosan átalakult héliummá, amennyiben spektrumában tüzetesen kimutatta a hélium jellemző vonalait: a két vörös, az egy jellemző sárga, egy zöld, két kék, egy violaszín sávot. A hélium ugynevezett nemegáz-elem, — melyet 1868-ban Janssen és utóbb Lockyer a nap protuberanciáiban és legközelebb spektáranalitikus uton fedeztek föl. A neve is innét származik: héliosz = nap.

Ramsay, aki a rádiumnak ezt a metamorfózisát megfigyelte, 1895-ben állította elő a cleveit-ásványból magát a héliumot is; tőle függetlenül Cleve. A hélium a hidrogén után a legkönnyebb test, az elektromosságot jól vezeti és intenzív fényhatásokat idéz benne elő. Olzewsky szerint még 264 foknál sem cseppfolyósodik, de aéra az óriási nyomásnak. A hélium a legkönnyebb testek közé tartozik, míg a rádium az elemek között a legnehezebb.

Chemikus szemmel vizsgálva a dolgot, azt kérdezzük elsősorban, valóban más elem-e a hélium, mint a rádium? Az elem színképe, fajlulva, halmazállapota stb., mint tudjuk, csak fizikai tulajdonságok, de nem chemiai sajátosságok is egyszermind, arra pedig bőséges példával szolgál a chemia, hogy egygyanazon elem többféle módosulata ismeretes. Ki tévesztendő össze a gyémántot a szénnel, a sárga foszfort a vörös-

sel? Az ilyen fizikailag különböző elemeket allotrop elemeknek nevezük. Vajjon meggyőződtek-e már arról, hogy a rádium vegyületei azonosak-e a hélium vegyületeivel? Ha igen, akkor a rádium-hélium egy elemet jelent kétféle módosulataiban. Ha pedig chemiailag különbözőeknek mutatkoznak, akkor lehetséges, hogy a rádium héliumtartalmú, miként az uránból leválasztott báryumchlorid is rádiumtartalmú volt. Beesületesen végezték, alapos kutatásokra van itt még szükség, míg a végsőt ki szabad mondani, mert már sok új elemről bebizonyult, hogy nagyon is régi. Ilyenek Crookes victoriuma, Demareay europeuma, a Curie házaspár poloniuma; s ilyen kétes elemek még a lucium, russium, holmium, decipium stb. Hogy az anyag folyton formálódik, változik, az nem új dolog, már Herakleitos megírta ezt. De bármi is álljon a rádium-kérdés, egy dolog bizonyos, hogy több energiát — erőt — ki nem adhat, mint amennyi szükség volt, hogy biztos egyensúlyi állapotából kimozdítsa az ember. A rádium egyébként igen drága fém, 1 milligramm-ját 9 K. 60 f-lye számítják, 1 gr. ára Párisban körülbelül 30.000 fre.-ba kerül, tehát egy kgr. ára ke-rek 30.000.000 fre.-ot tenne ki. Önkéntelenül merül föl a kérdés, hogy miért oly drága? Egyrészt azért, mert az uránerekek csekély mennyiségben, csak szőrványosan fordulnak elő (Marionberg, Annaberg, Csehországban, Mitchell City, Colorado.) másrészt sok energiát, erőt, (munkát) köt le, míg az analysis hosszu utján vegyületeiből kiválik, és így természetes és magyarázható jelenség, hogy nagy energiát is képes szabad állapotában kifejteni. Ez nemcsak a rádium tulajdonsága, minden elem erőforrás, mely, alkalmas körülmények között felszabadulva, rombol vagy alkot. Curie és Laborde vizsgálatai szerint anyagvesztés nélkül történnek a hőszugárzás, ezt ők fogják legkevéssé helyesnek találni,

Pétervár, január 6.

A *Novoje Vremjanak* jelentik Port-Arthurból, hogy a *Novi Kraj* kijelenti, hogy Oroszországot semmiféle fenyegetés sem indítja Mandsuországnak való törvényes jogairól való lemondásra. Koreában meggyezettetőtől Oroszországnak és Japánnak érdekei az ország felségjogainak megsértése nélkül. A tárgyalások eredménye a Port-Arthurban lévő pánocióshajók és a Mandsuországnak lévő csapatok számától függ. Oroszország nem fél a háborútól, de azt nem kívánja és igyekszik azt lehetetlenné tenni.

Cardif, január 6.

A kőszéntápadán ma rendkívül nagy kereslet volt Kelet-Ázsiába menő szénszállító hajók iránt. Egy cég Japán számára hat nagy hajót máris kibérelt. Az admirális is keres most szénhajókat Honkongba és Kelet-Ázsia más szentelepeire Azt állítják, hogy az admirális ügynökei 5000 tonnát elbír hajókra, amelyek készek Hongkong felé indulni, tonnáként 20 shillinggel fizettek, míg tegnap csak 16½ shillinget fizetett. Az admirális még két 5000 tonnás szénhajót bérelt, tonnáért 20 shillinggel.

London, január 6.

A tokiói hivatalos lapban megjelent rendelet, amely megtiltja a japán csapatok és hajóraj mozgulatairól szóló tudósítások közlését, itt arra magyarázzák, hogy Japán már legközelebb megkezdí a hadműveleteket. Japán már a napokban meg fogja szállani Dél-Koreának több stratégiai szempontból fontos helyét és Oroszország ezt casus bellinek fogja tekinteni. Mihelyt Oroszország Korea északi részébe rendeli Vladivosztozkából a második vadászrezdet, Japán azonnal megüzeni a háborút. A háboru kitörése után a kormány és a legfőbb katonai parancsnokságok székhelyét Tokióból *Hirosimába* teszik át, mint a kínai háboru idején.

HIREK

Budapest, január 6.

— BUDAPESTI NAPLÓ. December 31-ikén

uj előzetes nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejében gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Nordenskiöld hazatérése.** A híres norvég utazó, *Nordenskiöld*, délsarki expedíciójáról hajója nélkül bár, de gazdag tudományos eredménnyel tér vissza. Téli álmomásán Nordenskiöld a német és az angol délsarki expedícióval együtt fontos meteorológiai és magnetikai megfigyeléseket végzett. A temperatura méréseiből kitűnik, hogy a legnagyobb hideg a déli sarkon 41° Celsius, a legnagyobb meleg pedig 10° Celsius. Jelentősen geológiai méréseket is végzett

de kísérletileg még más eredményhez nem jutottak, tehát becsületesen beszámolnak ilyen kétes eredményről. Ez valóban tudományos anarchiához vezetne, de a sokszorosan kipróbált erőtvörny itt sem fog cserben hagyni bennünket, erre mutat Ramsay kísérlete is, mely a beta-sugár kiömlését anyagvesztéssel járónak mondja. Annyi azonban lehetséges, hogy minő-égleg, de nem mennyiségileg kell majd a kérdést másképp magyarázunk. Lord Kelvin, Anglia legnagyobb természettudósa is hozzászólt a kérdéshez, szerinte a beta-sugarak nem egyebek, mint a rádium atomjainak, vagyis az eddig oszthatatlannak tartott legkisebb anyagrészeknek új atomjai, amelyek negatív elektromosságú hordoznak és nézete szerint legfeljebb 2000-szerese kisebbek, mint a hidrogén atomjai. Maxwell számítása szerint 435 000 trillió hidrogén atom csak egy gramot nyom, már most ebből következik, hogy J. J. Thomson új atomjai, *partikulái* vagy *elektronjai*, mint azokat nevezi, mily semmisségek lehetnek. Ez emberi elme itt megáll, kitarad, fogalmat igyekszik alkotni, de képet, hasonlatot nem talál elméletileg igazolt és számított adataihoz. Ezek a partikulák az ósanyagok, prothynak részei; ezekből van a világegyetem minden napja, csilaga, teremtettt lények alkotva, hogy a fejlődés-bomlás utján szülessen és meghaljon.

Kurszenreiter Károly.

az expedíció. Dr. Anderson, aki *Duse* tüzéradnaggyal egy telet töltött a Lajos Fülöp-föld északi partvidékén. megkövült ültványokat talált, amelyek azt bizonyítják, hogy a most hóval és jéggel borított vidékeken egykor dus flóra virágzott. Nagyszámú állat- és növénykövületeket találtak a Seymour-loknál. Mindezek a leletek a paleontológia anyagát jelentősen gyarapítják.

— A **meggyilkolt országgyűlési képviselő.** A *nagyikundai* rendőrségen ma kihallgatták *Eremits* Pál országgyűlési képviselő gyilkosait, *Sibrul* Mladent és testvérét, *Györgyöt*. Kegyetlen cselekedetükért nem mentegődték.

— Ennek meg kellett történni! — mondta az idősebbik.

Azután rendre elbeszéltek, hogy miért *kellett* meggyilkolniuk *Eremits*t. Edesapjuk 240.000 koronás gazdagság magára iratta *Eremits*, hogy az öreg *Sipol* a hitelezői elől meneküljön, azután azonban birtokba is vette a gazdagságot s még arra is szerzett tanukat, hogy a birtok vételárát kifizette. Az öreg *Sibrul* elvesztette a pert s ezóta a fiait többször megfenyegették már a leszámoló-sal tönkretévőjüket. A gyilkos testvérpár roppant nyugodtan mondta el mindezt. Hozzá-tették, hogy nem sajnálják a dolgot.

— Nyugodt a mi lelkiismeretünk! Ez az igazság!

Igy beszéltek a rendőralkapitány előtt a gyilkosok. Az áldozat feleségét a csapás teljesen megrtört. Mikor a borzasztó hírt hozták, éppen akkor jött hozzájuk vendégségbe *Eremits* testvére. A holttestet ma felboncolták. A boncolás megállapította, hogy a test maga teljesen ép, ellenben a fej, az arc és a nyak teljesen össze van zuzva. Az öt lövés közül csak egy érte *Eremits* és pedig az arcon, az állkapocs felett, de a golyó az állcsonton megakadt. A golyó még mindig benne van a sebben. A vasbot ütéseit összezúzták a fej bal falcsontját, a halántékot, az arccsontot és a nyakcsigort. A halált az ütéseket folytán bekövetkezett nagymérvű agyroncsolis okozta. Az *Eremits* ellen uralkodó gyűlöletre jellemző, amit a szerb parasztság a *bírhődéséről* beszél. Azt mondják, hogy tegnap a járásbírósgy előtt egy harminceforintos pörben hamis esküt tett. Ellenfele, egy szegény özvegy, erre kifakadt:

— Oyan legyen az életed, amilyen igazán esküdtél!

Arról is tudnak a parasztok, hogy *Eremits* annyira félt a *Sibrul*-fiu boszujától, hogy páncélingot viselt és mindig törös bottal járt. Páncélingot nem találtak rajta, törös bot valóban volt nála, de nem tudott vele védekezni, mert *Mladen* vasbotjával kiverte a kezéből. *Eremits* zsebében 4000 korona készpénzt találtak. A gyilkosokat holnap kísérik át az ügyészhez.

— **Hajssa Drakulics Pál ellen.** *Zombor* város országgyűlési képviselőjéről több ívrosíri és vidéki lapban egy idő óta olyan hírek jelennek meg, melyeknek nincs más céljuk, mint hogy *Drakulics* közszereplését lehetetlenné tegyék. Legutóbb azt terjesztették róla hogy *Zombor* városi választói bizalmatlanságot fejeztek ki iránta. *Zomborban* nagy megbotránkozásal olvasák a hírt, mert az egészről csak annyit igaz, hogy két ember, akinek oka van *Drakulicsra* haragudni, a vidéki lapokban mindenféle koholt híreket terjeszt róla. Ez a két ember legutóbb bizalmatlansági nyilatkozat számára aláírásokat gyűjtött de bár több hónapig erőlködött is, 80—40 aláírónál többre nem tudta vinni.

— **Jablálós vidéki újság.** A *Máramaros* szigeten megjelenő *Máramaros* című hetilap díszes és gazdag számmal ünnepli tennálásának negyvenéves fordulóját. A cimlapon láthatók a *Máramaros* összes eddigi szerkesztőinek arcképei s az újság minden munkatársa hozzáárult a szép ünnepi szám tartalmához.

— **A munkástanfolyamok.** A *Társadalomtudományi Társaság* megalapította munkástanfolyamai második sorozatának programját. A tanfolyamokon származástant, kémiát, közegészségtant, közigazgatási jogot, történelmet irodalmat, és élettant adnak elő a társaság szaktudósa Az előadások, amelyeket a munkásszerveletekben tartanak, ingyenesek.

— **Alkoholelles kongresszus.** A nemzetközi alkoholelles kongresszus a jövő évben lesz Budapesten. A központi szervező-bizottság dr. *Szabo* Sándor miniszteri osztálytanácsost bízta meg a kongresszus előkészítésével. A székes főváros anyagi és erkölcsi támogatásban részesíti a kongresszust.

— **Betörés egy takarékpénztárba.** *Szolyváról* jelentik: A napokban ismeretlen tettesek betörték a hitelszövetkezeti takarékpénztárba, kiuráltak egy vaszekerényt és mintegy 8000 koronát loptak el. A

könyvelő asztalán oszupán tíz fillért hagytak. A nyomozás eddig eredményre még nem vezetett.

— **Hásáság.** Dr. *Jakab* László, a Hercezszerenátorium vizgyógyintézetének főorvosa ma esküdtött örök hűséget dr. *Rács* Hanna orvosnőnek a dohány-utcai zsidó templomban.

Singer Gyula eljegyezte *Lichter* Berta kisasszonyt Budapesten.

— **Szerémszég főispánja.** *Eszékről* jelentik: *Hideghéthy* Imre, Szerémszégének rövid idő előtt kinevezett főispánja jelezte lemondását, mert elfogadja gróf *Elts* *Jakab* vukovári uradalomának jószágigazgatói állását. Utódlján *Adamovics* Iván országgyűlési képviselőt emlegetik.

— **A modellok szervezkednek.** A berlini művészeknek szolgáló hivatásos modellek elhatározták, hogy szervezkedni fognak. Az egyesület két osztályból áll: az elsőknek tagja minden modell, aki csak be van jegyezve a modellok cím- és lakjegy-zékébe, a másodiknak csak az lehet a tagja, akit minden tekintetben megbízhatónak és beváltának ismernek. Az egyesületnek hivatalos tisztikara is van: diszelnőke lett *Wedepohl* testő, aki a hivatásos modellok helyezésének javítása körül nagy érdemeket szerzett. Tudakozódó irodát is nyitottak, ahol naponta 5—8-ig kaphatnak fölvilágosítást az érdeklődő művészek is a honnát a megfelelő modellokhoz a megrendelés közvetítik. Mostan még betegsegélyző-pénztár alapításán fáradoznak, amiben segítségükre van a munkás jótékonyági intézmények közpóni vezetősége.

— **Halálóság Münchenből** telegrafálják, hogy *Zittel* Károly, a bajor tudományos akadémia elnöke meghalt. *Zittel* a paleontológia és geologia egyik legkiválóbb művelője volt és különösen megbecsülhetlen szolgálatokat tett a tudományak a líbiai és saharai sivatag földrétegeinek kutatásául. Volt ifjabb években a bécsi ásványtani gyűjtemény asszisztense majd karlsruhei s legutóbbi müncheni műgyegyetemi tanár. Hatvannegy évet élt.

Bécsből táviratozzák, hogy ma olt meghalt *Kanitz* Fülöp Felix etnológus és geográfus 74 éves korában. Az elhunyt tudós, aki Budapesten született, érdemei elismerésül az udvari tanácsosi címet kapta. Egyik legkitűnőbb ismerője volt a Balkán-félszigetnek és kartográfiai műveinek legnagyobb része a Balkán ismerletre.

— **Büntény a vonaton.** A főkapitányságon a *Marchegg* át érkezett bécsi vonat egy utasa, *Rada* Emil vidéki színész jelentést tett arról a rejtélyes esetről, amiről érsekújvári tudósítónk távirata alapján már hírt adunk. Elmondta, hogy a vonaton egy utas öngyilkos lett, vagy pedig meggyilkolták. *Rada* tegnap éjféli után 1 óra 31 perckor szállt fel *Pozsonyban* a Budapest felé menő személyvonat egyik harmadosztályú kocsijába. Ugyanott egy negyven év körüli utas ült vele szemben, aki néhány perc múlva a kocsiból kiment. *Rada* közben elaludt s *Galánta* körül ébredt fel. Ki akart menni, mire egy idősebb ember, aki *Szempezen* vagy *Tornoczon* szállt fel a vonatra, figyelmeztette, hogy a kocsi térfelső rekeszében egy ember van, akinek folyik az orrávére s nem bocsájt be magához senkit. Később *Rada* figyelmeztette a kalandú rejtélyes idegenre. A kaland a nála levő kulocsal felnyitotta a rekeszt és vértől elborítva találta meg az ismeretlen utast, ugrynaki, aki előbb *Radával* ült egy szakaszban. A nyaka el volt metszve, teje pedig mélyen aláhangyailott. A hozzá intézett kérdésre gyenge hangon azt felelte, hogy hagyják békében, mert folyik az orrávére. *Érsekújváron* leszállították a vonatról s itt azt mondta, hogy kirabolták s elvették a nyakát. Az az utas, aki *Radát* figyelmeztette a bezárt rekeszt idegenre, *Párkány-Nánánál* leszállt és *Balassagyarmat* felé utazott tovább. A főkapitányság nyomban táviratozott *Párkány-Nánára* és *Érsekújvárra* részletes felvilágosításért s megindította a nyomozást.

— **Az Útágrók Egyesületéből.** A *Budapesti Útágrók Egyesületének* segítő-ápoló-igazgatótanácsa ma délután ülésezett *Hottsy* Pál elnöklete alatt. *Cziklay* Lajos elnök bejelentette, hogy a tegnapi *Kubelik* hangverseny háromszáz koronát jövedelmezett az egyesület özev- és árva-alpárának. Az igazgatótanács hálas köszönetet mond a világhírű művészek nagylelkű ségeért. Elismerésel adozott az igazgatótanács dr. *Dósy* Bélanak, aki a hangverseny rendezése körül oly nagy buzgóságot fejtett ki. Bejelentettek továbbá, hogy *Tábori* Kornél fővárosi híri aprító 20 korona adományt küldött az egyesület özev- és árva alapjának, mint amely összeget névtelen adakozóktól kapott kezéhez. A mai ülésen az igazgatótanács 800 korona segítséget szavazott meg.

— **Amerikai párba.** *Misk* Kálmán tanárjelölt tegnap este *Érsekújvárott* a vasúti perronon szívenlőtte magát. A korbázbán elmondta, hogy amerikai párba áldozata. *Misk* ma reggel meghalt.

Nem panaszodik többé Erényi-féle „Ichtisol-Salicyllal“ egy kísérletet tesz. Szagtalan.

Ára 3 korona utasítással. Szétküldi: Diana-gyógyszertár, Károly-körút 5. Főraktár: Török József, Király-utca 12. Eger győgyár, Václav-körút 12

— Szerencsétlenség a cirkusban. Hamburgból táviratozzák, hogy nagy szerencsétlenség történt ma az ottani Henry-cirkusban, amely Budapestről érkezett oda. *Henriette* kisaszony, a cirkusz vonósereje, lezuhant a lóról és olyan szerencsétlenül esett le, hogy a ló alá került. A párpa nagyot ágaskodott és patájával a leány arcába vágott. A kúroság elborzadva ugrált fel és a szörnyű látvány elől kifelé menekült. A műlovaglónőt súlyosan megsebesítve, eszméletlenül vitték a kórháza.

— Pályázat. A budapesti tudományegyetem orvosi fakultása pályázatot hirdet a dr. *Jakovics Fülöp* és *Mór-féle* segélyalap kamataira. A pályázatban magyar orvosok szegény öregeivel vehetnek részt. A kérvények január 30-ig nyújthatók be a budapesti tudományegyetem orvoskarának dékáni hivatalába.

— Pénzhamisítás. *Tivéről* táviratozzák: Az ó-pasuai csendőrség lopás gyanúja miatt letartóztatta *Teodorov Sándort*. *Teodorov* lakásán házmozgást tartottak és a vele egy fedél alatt lakó *Zorád Katalin* lakását is mozgatás alá vették. Itt egy szekrény fenekeén tíz darab cinkrudat és egy ótkoronás prést találtak. A hamisítványok egyeznek az eredeti koronásokkal és csak beható kutatás után veszi észre az ember, hogy a domborulat nem eléggé éles és a köriraton csak annyit olvasható: *Bismalmas ósi erényb.* *Zorád Katalin* a pénzhamisítást tagadja és azt mondja, hogy a gépet valaki becsompeztte hozzá. Ezzel az ügyvel kapcsolatban a csendőrség *Akkermann Fülöp* rezdó-hegyi lakost is letartóztatta, de miután lakásán semmi gyanusnát nem találtak, szabadlábra helyezték.

— Farsang. Január 9-én lesz a jogászból a joghallgatók tudományos egyesülete javára. Jegyek erre a báira a rendezőbizottság irodájában a Hungária-szálló I. emeletén kaphatók. — Január hó 9-ikén zárkóról táncestélyt rendez az *Óvónők Ottóna* a budai polgári kaszinóban. Jegyek csak meghívó föltüntetésével lehet a rendezőbizottság irodájában (Szarvas-tér 7.) váltani. — A *Herceg és Horvát* cég személyzete január 30-án a Kátholikuskör helyiségében tanomulatságot rendez.

— Kirabolt postaszolgá. *Beregszászról* táviratozzák: Az elmúlt napokban a kora reggeli órákban a bi kei utvonalon *Onizko Dénes* és *Gabas János* csavargók kirabolták az uton haladó *Kebécs Péter* nevű postaszolgát és elrabolták tőle a postaszakót, melyben 445 korona volt. A tetteseket elölték és az illosvai járásbírósi fogházban várják büntetésüket. — *Elfogott merénylő.* *Ózvegy Arszlán* Tivadarné szakácsnő még a múlt évben vírtólmerényyletet követelt el hitlen kedvese, *Bálint János* ellen. A merénylő szakácsnő a merénylet után eltűnt s bár köröztek, nem tudták kézrekeríteni. Ma reggel azután a központi vásárosarnokban felismerték a detektívek s letartóztatták. *Arszlán* elmondta a rendőrségen, hogy idegen oselédkönyvvel vidéken szolgált azóta s most visszajött a fővárosba, mert azt hitte, hogy elfelejtették a bűnét.

— Kettős gyilkosság. A *Vácraol* szomszédos *Katalinpusztán* rémes gyilkosság történt tegnap. Eddig még ismeretlen tettesek a *Részgárol* Vácra indított postakocsit megtámadták, a postakocsit és kisértjét meggyilkolták, a postakocsit pedig kirabolták. A postakocsiban két pénzlevél volt, az egyiket *Nagy-Orossiban* adták fel és tartalma 1103 korona volt, a másiknak *Nógrád-Vadkert* volt a feladó-állomása és 2250 korona volt benne. Ezenkívül tíz ajánlatlával s tizenkét küzönséges csomag volt a kocsin.

— Elgázolás. Ma reggel a Külső vázi-uton *Stüber János* 78 éves napszamos, aki 36 év óta a Danubius-gyárban volt alkalmazva, a villamos vágányon haladt keresztül. Eppen akkor robogott arra Újpest felől a 128. számú villamos kocsis. A kocsivezető csengett, de *Stüber* nem hallotta és rálepet a vágányokra. A kocsis — bár a vezető fékezett — elütötte és agyongázolta az öreg embert. A rendőri nyomozás megállapította, hogy *Stüber süket* volt s így nem hallhatta a csengetést.

Egy kártyaveszteség története.

Budapest, január 6.

A famózus kártyaaffér érdekese részletei még mindig foglalkoztatják a közönséget. Ma *Szaeczellary György* egy rövid kijelentés kíséretében közreadja *Halász Béla* és dr. *Bischitz Gyula* nyilatkozatait.

Szaeczellary lapunk tudósítója előtt ezeket mondotta:

En arról az ügyről nyilatkozni utjabban nem akarok, ugyanis csak megismételhetném azt, amit a *Budapesti Napló* f. hó 6-iki számában már közölt. Egyáltalában ezen ügy nem tartozik a nagyközönség elé, az kettőnk dolga és kettőnk köztül egyikünket sem befolyásolhat semmi irányban bármiféle újsághír. Az ily természetű ügyekben csakis az irányít és kötelez, ami egyedül alapja a követelésnek és teljesítésének. En attól el nem térek és mert mindenkiről feleszem nygvanazt, azért az előzmények dacára is tudom, hogy az ügy aként lesz befejezve, amint azt az egyedüli irányító* parancsolja.

*Mintthogy a lapokban sok oly közlemény jelent

meg, melyek kettőnkön kívül másokat is belevonnak és egybe, azért felmatom *Halász Béla* és dr. *Bischitz Gyula* urak alábbi nyilatkozatait, melyeket rendelkezésemre bocsájoltak.

Nyilatkozat.

Alólírott ezenel kijelentem, hogy *Dungyversky Gedeon* 1903. évi november 7-én jelenlétemben készílteti kezességét vállalt bátyja, *Dungyversky György* 301.000 koronányi becsületbeli tartozásáért és kötelezte magát ezen összeget öt egyenlő, 1903. évi november 15-én kezdődő s minden következő év november 15-én ismétlődő 60.000 koronányi részleteben *Szaeczellary György*nek megfizetni és erről közzegjegyű okiratot kiállítani.

Egynütt kijelentem, hogy *Szaeczellary György* és *Dungyversky György* közötti kártyajáték minden részletében úgy folyt le, amint az *Szaeczellary György*nek a *Budapesti Napló* 10. yó évi január 6-iki számában foglalt nyilatkozatában leíratott.

Végül a *Magyarország* folyó évi január 6-iki számában és ennek alapján a többi lapokban is közölt azon kijelentése néve, hogy én *Szaeczellary György* bizalmasa voltam, kijelentem, hogy én *Szaeczellary* bizalmasa nem voltam. En ugyanis *Szaeczellary*val alig egy-két év vagyok ismerős és ez idő a/it alig 10 ezer találkoztam vele. Ellenben *Dungyversky György*gyel és öccsével, *Gedeon*nal évek óta a legbizalmasabb baráti viszonyban állottam lakásomat *Dungyversky György*, midőn *Budapesten* volt, saját lakásának tekintette s ugyaszólván sülve-öve mindig együtt voltunk. Így a kérdéses kártyázás előtt is napokon keresztül esténként együtt voltunk és többször kalabriaszostunk kettesben minimális alapon az Angol királynőben. A kártyázás első napján pedig én nem *Szaeczellary*nak, hanem *Dungyversky György*nek társaságában jelentem meg a Fővárosi Mulatóban, miután a Hungáriában megvaországztunk.

A Fővárosi Mulatóban csak később jött hozzánk *Szaeczellary György* a páholyba látogatódaki több képviselő társaságában a szomszéd páholyban ült és előadás után a kávéházba lement; *Dungyversky György* ekkor szólította fel *Szaeczellary* t a kártyázásra.

Dungyversky az első kártyázás alkalmával az utasság jeleit nem észleltem; a második kártyázás alkalmával pedig semmiféle szeszest ízlést nem volt magános; mindkét esetben pedig, lezámlítva a játék izgalma, normális állapotunak tapasztaltam. Budapest, 1904. január 6-án.

Halász Béla, s. k.

Nyilatkozat.

Alólírott ezenel elismerem, hogy *Dungyversky Gedeon* a nálam történt megbeszélések alkalmával *Szaeczellary György*nek a kártyajáték lefolyása és az általa elvállalt kezességre vonatkozó előadását helyesnek eismertem.

Budapest, 1904. január 6.

Dr. Bischitz Gyula, s. k.

SZÍNHÁZ, ZENE

Magyar Irodalmi Színház.

— Új színház Budapestén. —

A fővárosi színművészet ma egészen véve a külföld legeskeletyebb és legértékteleibben drámal termékeinek lerakódó helye, melyen szegényesen meghuzódnak bizonyos klasszikus emlékek és melyen tengleng egy a kezdet nehézségeiből kibontakozni sehogysem tudó magyar színpadi irodalom. A fővárosi színházak tulnyomó részükben üzleti vállalkozások. A heves üzleti verseny, mely köztük folyik, arra szorítja őket, hogy kivessék hajójukból irodalmi és művészeti hivatásuk emlékeit és hogy a durva és rikkító eszközökkel vadásszák a sikert. Egymásik a tömeg legalantasabb ösztöneinek leggyezegeésig és teljesítéséig süllyd. A tömeg, — még a frakkos és selyemruhás tömeg is — mindenütt egyforma. Jóra és rosszra egyaránt hajló, akár a gyermek, könnyebben lealacsonyítható, mint föllemelhető. A színház a tömeg izlésével mentegeti magát, közbe rendszeresen rontja az izlést. Színház és közönség kölcsönösen taszítják és vonzzák egymást az izlésteleneségek oly mélységei felé, ahol a művészet vagy irodalom szó pusztá említése is visszazalás. Nézetem szerint a lassan, de jó uton halad magyar színművészet megtévelyedése már a francia drámairodalom legújabb ugynevezett fénykorával, a *Dumas* és *Sardou*-darabok tömeges importyával kezdődik. Bizonyos, hogy a gall olme könnyed főlénynyel uralkodik a színpadi formák fölött. Figyelemreméltó azonban, hogy *Dumas*nak megrezegető el-mességgel és tőkéletes technikával megalkotott darabjai szinte kivétel nélkül csak egy tárgy körül fordulnak: a nő erkölcsi bukása körül. A megkísérelt és befejezett bukás, a jó és a gonosz nő, a leány és az asszony bukása, a bukás előzménye és következménye, annak tragikumája és komikumája az örök tengety, mely körül a mester és a tanítványainak

képzelt tehetsége forog. A nő bukása bizonyára jogosult témája a drámairodalomnak, hogy azonban a nagytehetségű író egész gárdája erre az egy tárgyra pazarolja minden alkotó képességét, az a francia géniusz betegségeknek egyik szimp-tomája, melyet azóta már számos más, de rokontermészetű, a gondolkzó francoákat is aggodalomba ejtő színpadon követelt nyomon.

A francia házasságtörő drámák éveken át uralkodtak a fővárosi színpadon. Nagy külső sikerrel jártak; ha elemeznék azonban a sikert, bizonyára úgy találnók, hogy vegyi észéletelében vajmi kevés az igazi művészi elem. E pénztári sikerek ástak meg medrét annak a legújabb francia bohózatáratadnak, mely a magyar közönséget egyenes ériutke-szebe hozta a párisi kultúrási csatornákkal. Az irodalom eme neméről, mely minden technikai készsége és alkalmi ötletessége mellett sem irodalom, nincs mit mondani. Közvetet batásai sorába tartozik, hogy a közizlés eldurvításával a komolyabb igyekc-zetű színházakat is művészietlen szenzációk hajbá-zására szorítja, hogy a művészet kultusza helyébe ültette a művészek személyével üzőtt kultuszt, hogy tárgyalási nyelv gyanánt egy idegen fordulatokkal felhigított kávéházi jargont hozott divatba. A francia bohózatall karöltve jár a szörnyesztőlöt angol operett divatja, mely beláthatatlan időkre meg-feszított bennünket a reménylőt is, hogy nő-pies mulatóhelyeinket a művészet szolgálatába hajtva, megnemesíthessük. Hogy a művelt Nagybrit-tánia, melynek karzati közönsége valaha Puock és Falstaff tréfián kacagott, lesüllyedhetett az operett-bo-hócookig, az nekünk csak gyöngé vigasz.

Említettem, hogy a főváros színészétének két-féle hivatása van, helyesebben, volna. Kifelé a magyar kultúrát kell képviselnie, betelé az európai művelődést közvetíteni. Teljesen mélatom a nagy nemzeti missziót, melyet fővárosunk végez, azt tartom azonban, hogy mint színművészetünk központja, hova-tovább nemzeti veszedelemm kezd magát kinőni. Kifelé mint a francia trágárságok és angol durvaságok lerakódóhelye, hamis színben tünteti fel a magyarság erkölcsi és művelődési kvalif-tásait; beléle pedig — éppen a vidékre gyakorolt nagy befolyása következtében — rendszeresen tovább-bíthatja a külföldről beléje oltott mérget, egészen az országhatárokig. A magyarság alapján véve igen tiszta erkölcsi és józan eszű. Ma azonban már a végvidéki kis mezővárosokk fa-színházaiban, hol az-előtt a Bánk bán és a Falu rosszza vonzótt, dacára a kezdetleges kiállitásnak és a nyers játéknak, megkacagják és megtapsolják a párisi abszint-irodalom förtelmes izlésteleneségeit. És a művelt osztályokhoz tartozó magyar nők megismerik a francia irodalomnak egy oly ágát, melyet francia urinó soha életében nem ismer meg.

A magyar főváros ma sok színházal dicsekedhetik, talán többel, mint amennyire szükségé van. Egy színházat azonban — azt, amelyre a klasszikus hagyományok ápolására hivatott Nemzeti Színház mellett égető szükség van, — ma is nélkülözünk kell. A *Magyar Irodalmi Színház*ra gondolok, hol *kiszárdlag csak magyar szerzők művei adhatók elő*. Míg az tel nem épül, addig minden magyar színműirodalom emelésére vonatkozó igyekezet csak jó szándék marad. Ilyen színházban kibonthatná szárnyait, ha ugyan vannak szárnyai. Ott megismerhetné önmagát és a magyar közönséget. Onnan könnyű podgyászszal, de teli szívvel vándorutra kelhetne, mint egykor a nemzet nap-szamosai, hogy meghódítsa újból az országot a magyar művészet számára.

Herceg Ferenc.

** Jössz. Ezen a világon mindennek van törvénye: a jókedvnek is. A jókedvé: az őszinteség. Másokra átvinni a jókedvét csak az tudja, aki vidám maga is. És a vidámság a legnagyobb istenáldás. *Molnár Ferenc*, a *Jösszi* szerzője, tulajadón meg van áldva ezzel a nagy jóval és az életen való bonsó ka-oagásának szerencsés szülöttje az a bohózat, amely mai második előadásán is a boldog és ünnelelt kacagások valóságos fergetegeit keltette. A tulzsuolt színház kritikátlan és minden esztétikai póz nélkül engedett a kedves és ragyogó zenéjű fiatal író csábításának: ment vele és akkora gyönyörűséget érzett, amekkoráit csak az a szerző tud neki megadni, aki nemcsak bohózatot ír, de helyi szint és leve-gőt is tud adni a darabjának, és egy-egy vonatkozásánál mindig más meg más ember kapja magát azon: — no, ez igaz, szakasztott így van, már velem is megessét. Ez az egyénítése a darabnak, ez a helyi kolorit, ez a pesti zamat ad a *Molnár Ferenc* darabjának még külön nagy értéket is, az egytetemes kin-csenen íetül, amely benne pazar és harsogó jókedve alaktában elhintve vagyon. Istenem, mennyi tréfa, micsoda kolosszális helyzetek, mely bolondul, rakon-

óttanul épített bonyolódás, mely típusok, milyen friss, eleven szatira: és mindez egy darabban, amelyik egy fiatal, ah! egészen fiatal magyar író-tól való! Micsoda idegen szürszar nekünk egy-egy szajnaparti tréfa, amely a nyugoti tekintély bélyegével jut hozzánk. És mégis boldogan kacagunk rajta. Ime egy magyar fiú, aki többet lendített a magyar bohózatban, mint összes elődei, akik megpróbálták, mint lehetne a magyar szinpadit tréfát a jó öreg Gaál József klasszikus mértékéről elmozdítani. Egyszerien csodáljuk a Molnár Ferenc új darabját és azt mondjuk rá: ez az. Ó róla magáról pedig, hogy helyén van. (—)

**** Király-Szinhas. A Király-Szinhas** ma délutáni előadásán a *Maltrancoos hölgyek* Lisztstratégáját Dóry Margit játszotta. Eleven játéka tetszett a közönségnek, amely szívesen tapsolt a vendégnek.

**** Művész-est Kecskenyén. Kecskenyér írják:** A helybeli izraelita jótékony négyesület jól sikerült művész-estét rendezett tegnap a kereskedelmi kaszinó helyiségeiben. Az est legérdekesebb vendége Kiss Klára kisasszony volt, *Ábrányi* kitűnő tanítványa, aki az egyesület meghívására jött hozzánk Budapestre. Kiss Klára kisasszony először a *Kremónai hegedős* madárdalát, aztán a *Sevillai bordély* nagy áriáját adta elő és végül a közönség színi nem akaró tapsaira néhány magyar dalt énekelt. Iskolájának a finom előkelőségével, széles regiszterű hangjának a tisztaságával, bravuros stakkatívaival és trilláival az itteni közönséget teljesen meghódította.

**** Magyar énekesnő külföldön.** A németországi lapok zeno-referensei nagy dicsérrel emlékeznek meg *Radó Etelka* kisasszonyról, aki az Országos Magyar Királyi Zeneakadémián *Ábrányi* asszony iskolájában végezte énektanulmányait és a mult nyáron az elbelsőldi színházhoz szerződött. *Radó Etelka* fényes sikerrel énekelte *Carment*, *Mignon*t, *Azucenát* és legutóbb *Fideszt* a Profetában. Ezt a szerepet próba nélkül énekelte az Elberteldben vendégszerelő *Schuman-Heink* asszony helyett, aki hírtelen támadt indispozíciója miatt nem lépett föl. *Radó* kisasszony csendes és meleg alt-hangja, drámai erje annyira tetszik Németországban, hogy 1905-re már a majna-irankfurti operaszínházhoz kapott öt évi szerződést tizenegyezer márkáig emelkedő fizetéssel.

**** A Sherry szereposztása.** A Magyar Színház szombati operettjátékának, a *Sherrynek* szereposztása a következő:

Maó Sherry — *Gömöri Jenő*; Jane, a huga — *Kornai Berta*; Sherry Anatól, az unokaöccse — *Ráthonyi Akos*; Mistigrette primaballerina — *Horváth Paula*; Pepita — *Szentgyörgyi Lenke*; Leonardy Gomez, követségi attasé — *B. Szabó József*; Aurillao csizmatisztító — *Sziklai Kornél*; Katalin szakácsné — *Tomsányi Rusi*; Amadé — *Giréthy*; rendőrbíró — *Iványi Dezso*.

**** Kubelk bucsuhangversenye.** Kedden, e hó 12-ikén tartja a Vigadóban *Kubelk Jan* hegedűművész bucsuhangversenyét. Jegyek a Harmóniában kaphatók.

**** Zeneiskolai vizsga.** A Budapesti Zeneiskola vasárnap a Terézvárosi Táraskörben tanítvány-hangversenyt tart.

**** Tanulók a Magyar Színházban.** *Goldmann József* Ióvárosi bizottsági tag e hó 12-ére megválasztotta a Magyar Színház öszes jegyeit a délutáni előadásra, amikor a *Toldi* című ifjúsági darab fog színpadra lépni. A jegyeket a VII. ker. elemi iskola szegény tanulói között osztja szét. A tanács ezért köszönetet szavozott neki.

**** Vidéki estészeset.** A székesfehérvári színházban tegnap mutatták be *Békefi István* városi tisztviselő *Helén* című öt felvonásos színművét, amely nagy sikert aratott. A szereplők közül *Vessey Ilona*, *Dóri Béla*, *Sarlay Kornél* és *Erdős Károly* tűntek ki.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ A Petőfi-Társaság nagygyűlése. Nagy közönség érdeklődése mellett tartotta meg ma a Petőfi-Társaság évi nagygyűlést az Akadémia dísztermében. *Herczeg Ferenc* alelnök nyitotta meg magas színvonalon álló, érdekes s bátor kritikájú beszéddel az ülést.

Kulturális fejlődésünk vázolásával kezdte előadását. Erős, szinte ridig centralizmus alakult, Budapest magába szívta a vidék tehetségeit, más részről iránnyt szab a vidék izlésének. Am a budapesti szépirodalom öntudatlanul sok idegen elemet rejt magában. A szépirodalomban a társadalmi probléma az irakodó oszilagzat, az írók azonban jobban ismerik a francia és a skandináv társadalmat, mint a magyart. Irodalmi alakulásunk e hibáit konstataja a színművészet terén is. A magyar nemzeti irányban való fejlődés újabb korszakos tervvel jelöl meg, a Magyar Irodalmi Színház megalakításával. (Beszédnek ezt a részét színházi rovatunkban adjuk közre.)

A gyakori helyesléssel és éljenzéssel megszokott beszéd után *Ábrányi Emil* olvasta föl *Waterloo* című gyönyörű költeményét. A modern szociális bölcselem legfényesebb ideáját hirdeti e versében prófétai ihlettel az illusztris költő. Elmondja, hogy Brüsszelben járván, nem akarta megtekinteni Water-

loot. A cícerone Napoleon hadi dicsőségeire hivatkozik, mire a költő kijelenti, hogy Napoleon nem nagy ember. Nagyok az emberiség jötevői, akik új utakat vágtak a tudomány és művészet terén.

Nagy minden ember, aki szereti
A küzdő embert! Aki életet,
Reményt sugároz, mint a ragyogó nap! ...
De vérvó dicsőség Bronzosa,
Verdesse bár fejével az eget,
Előttem nem nagy! ... Aki hiúságból,
Falank önzésből agyútölelékké
Gyúr milliókat, tömi a halált
És a világból temetőt csinál:
Az nem nagy ember! ... A dühös bolondok
Házába véülk! Vagy zárjátok őket
A tömlöök legmélyebb fenekére! ...

Viharos taps és éljenzés támadt a magasan szárnyaló poéma előadása nyomán. Ezután *Várdai Antal* közvetlenségében letele érdekes és deris remnizenciákat olvasott fel *Emlékeimből* című dolgozatából. *Kiss József* bemutatta *Két hajó* című, megragadó melankoliával írott legújabb költeményét, *Bársony István* szép novelláját *Somló Sándor* olvasta fel. *Szabó Endre* megkapó részletet mutatott be *Hegyaljai képek* című verses regényéből. Végül *Rákosi Viktor*, aki egy katonahistóriáját olvasta fel, jóízű humorával hangolta derültségre a közönséget. *Herczeg Ferenc* néhány szóval bezárta az ülést, mire a társaság bankettre gyűlt egybe.

MŰVÉSZET

□ Az Iparművészeti múzeum jelentése. Az iparművészeti múzeum az idén is jelentősen számol meg múltit működésséről. A jelentés beszámoló a múzeum gyűjteményének gyarapodásáról, közölve az ajándékozók neveit, beszámoló ezenkívül az ex libris-kiallításról is. Az iparművészeti társulat butorkiallításának s karácsonyi tárlatának sikerét eszeleve, az iskola történelmi faliképek pályázatáról tesz említést, majd a tőli időszakban rendezett népies előadásokról számol be, amelyeket összesen 5894 munkás haigatott. A statisztikai adatok közlése után a jelentés annak a reménynek ad kifejezést, hogy szerény anyagi eszközei dacára is hamarosan sikerül elérni a kitűzött célt: az idegen termékek kiszorítását a magyar piaoról.

SPORT

***. A Mentők vívónapja.** Ma vette kezdetét a *Nemzeti Sport*nak a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület javára rendezett versenye. A délelőtti folyamán volt a minősítő küzdelme a középversenynök (14 éven feüliek versenye) kardra és törre. A kardminősítésben elsőosztályúnak minősítették *Blum József* (Fodoriskola) és *Faragó Ödön* (Armentani-iskola) Szeged, továbbá 15-ön másodosztályúnak, kiknek élén *All Darányi Gyula* (Arlow-iskola), *Háger Gy. Jenő* (Neumer-iskola), ifjabb *Bolgár Ferenc* (Rákosiiskola), *Vézi Gyula* (Fodoriskola), *Sátóri Béla* (Torreocelli-iskola), *Lorenz Arthur* (Gouari-iskola) stb. A törminősítésben elsőosztályúnak minősítették *Osenker Béla* (Gerentser-iskola Kolozsvár), 16-án másodosztályúnak, kiknek élén *All Tóth Péter* (Armentani-isk. Szeged), *Kölber Károly* (Arlow-iskola), *Faragó Ödön* (Armentani-iskola Szeged), *Oláh Tibor* (Rákosi-iskola). *Blum József* (Fodoriskola), *Lorenz Arthur* (Gouari-iskola) stb., továbbá 2 harmadosztályúnak. Örvendetes jelenség a vidéki vívóiskolák szép sikere. Ugy a kolozsvári *Gerentser* László mester, mint a Szegeden működő *Armentani* mester valóban szép eredményeket mutattak be növendékeik vívásában. Délután folyt le a *gyermekverseny*. Két csoportban vettek ebben részt a versenyzők, becsületet szerelve különösen *Fodor* mesternek. *Dr. Nagy Béla* azután lendületes szakavat intézett a versenyzőknöz, további buzgó működésre serkentve őket.

Nyitlér.

Dr. SZEGŐ KÁLMÁN szanatóriuma és vizgyógyítóintézete

elöltek és gyermekek számára. **Abbazában,** közvetlen a kongresszus, státi szabadtéri öltözőkkel, a tanuló ifjúságnak és gyermeknek legalkalmasabb nyári üdülőhelye. Gyermeknek 6 évom fölött kizárólag nőiül is felvételnek.

Versenyesség, étvágytalanság, sápkór, idegesség gyógyítására és gyógy gyermek ardeklődésére a leghatásosabb Vásztimó a KRIEGNER-féle TOKAJI CHINA-VASBOR

E nagyon kellemes ítélt kiváló minőségű és cser. egészségügyi tanács is mellátta s ajánlása a belügyminiszterünk engedélyvel látta elő. Nagy üveg ára 6 kor., kis üveg 3.00 kor. Főraktár: „KORONA”-gyógyszertár Budapest, VIII., Kálvin-ter.

Hirdetmény.

A Pesti Chevra Kadisanál három évenként megtartani szokott, most folyamathan levő tagfelvételek folyó hó 14-éig tartanak. A belépni kívánók sziveskedjenek a péntek délután és a szombati nap kivételével naponként d. e. 9—12 és d. u. 3—6 óráig az intézet házában (VI. ker., Laudon-utca 3. sz. a.) ülésező bizottságnál jelentkezni.

Budapesten, 1904. január havában.

A Pesti Chevra Kadisa elöljárósága.

DELBECK & Co.
Reimsi pezsegőbor-
gyára főlerakata. Brázay Kálmán-nál,
túszor- és csomagolókereskedő.
Budapest, Múzeum-kort 23.

SOMATOSE

(oldódó kúszóhárnyék)

orvosi szaktekinélyek véleménye szerint „*tipikus*”
ideggyógyászati betegségek és gyengéknek.

Idegeket és izmokat erősíti.

Gyógyszertárakban és gyógyszertárakkereskedésekben.

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Vasuti szerencsétlenség.

Topeka, (Kansas) január 6. Ma délelőtti Villard mellett a chicao-rockizlandi vasúti vonalon egy személyvonat összeütközött egy ellenkező irányból jövő munkásvonattal. Az utasok előadása szerint 30 ember esett áldozatul az összeütközésnek.

Topeka, január 6. Az a személyvonat, amely Villard mellett összeütközött egy munkásvonattal, teljesen roncsosá lett. Az utasok egy része meghalt, egy része megsebesült.

Boldoggá avatás.

Róma, január 6. A pápa ma délben hirdette ki a konzisztoriális teremben a *Körösi Márk*, *Pongrácz István* és *Grodecz Menyhért* magyar vértanukat boldoggá avató dekrétumot, egyidejűleg *d'Arc* Johanna boldoggá avatásával. Az ünnepélyes aktuson jelen voltak *Ferrata* és *Mathieu* bíborosok, *Kohl* Medárd püspök, *Steinhuber* bíboros-diakonus, gróf *Selesen* osztrák-magyar és *Nisard* francia szentszéki nagykövet és számos meghívott vendég. A pápa a breve felolvasása után beszédet mondott, melyben azon reményének adott kifejezést, hogy Franciaország meg fog emlékezni arról, hogy történelmi diadal és civilizációs szerepe hitéből erednek. Majd *d'Arc* Johannáról, az orleansi érsek és a magyar vértanúkról az esztergomi püspökség nevében *Kohl* Medárd tartott szónoklatot, mely a haligatóságot elragadta. Beszédében kiemelte, hogy a magyarok mindhaláláig védeni kézzek a szentsékek előjogát.

Benitens tábornok.

Páris, január 6. *De Cordillere* nyugalmazott tábornok, kit a hadügyminiszterhez intézett levél miatt január 11-ére fegyelmi bíróság elé idéztek, megtagadta a megjelenést. *Cordillere* panaszt emelt az államtanácsoshoz a fegyelmi bíróság egybehívása ellen, mert ama dekrétumnak, amelynek alapján a fegyelmi bíróság elé idéztek, alítólag nincs jogereje, mert csak egy hónappal később tették közzé a hivatalos lapban.

A macedóniai események.

Konstantinápoly január 6. Az entente-hatalmak nagykövetei tegnap a portán tárgyaltak a reformok keresztülvitele kérdésében, miközben tudomást szolgált Georgis olasz hadosztálytábornok szerződötése. A nagykövetekek a porta szűkösökre közölte, hogy a polgári ügynököknek szóló utasítás már elindult a fölélyűző és a vilajeti hatóságok címére. A porta újból felszólította a nagykövetségeket, hogy hassanak újból Bulgáriára, hogy korlátozza a bizottságnak ismét felújult tevékenységét szüntesse meg a hadikészülődéseket és maradjon nyugodtan.

Genf, január 6. A *Genfer Journal* azt jelenti, hogy *Sardary* Boris tegnapelőtti álnéven ideérkezett, hogy az újév örmény központi bizottsággal érintkezésbe lépjen. Ma folytatja útját Róma felé és megállítja a Balkán való visszatérése előtt *Firenzét*, *Mianót* és *Turint*.

KÖZGAZDASÁG

Hajósok. A Dunagőzhajózási Társaság közli, hogy a *simony-belgrádi-pancsovai* helyi hajózáratokat a jégzajlás miatt egyelőre beszüntette.

REGÉNY

MADELEINE

Irtá: KIELLAND L. SÁNDOR

(7)

Rögtön attól az időtől fogva, hogy Worse Jakab gyakori vendég lett Sandsgaardban, bizonyos fajtájú barátság fejlődött ki közte és az idős nő között. Cordsen leányasszony különben száraz és hallgatag természetű volt; de Worse Jakab értett ahhoz, hogy kissé megmozdítsa, úgy hogy inkább bizott benne, mint bárki másban.

Az adjunktus olyan dühös volt, hogy csaknem mind a vörös repát elpusztította, a követségi titkár pedig mindenféle kedélyes módon ingerkedett vele. A fiatal Gabriel ur ellenben mindazt az időt, amely az evésről a számára megmaradt, az adjunktus megfigyelésére fordította. És valahányszor ez az asztal végére pillantott, ahol Gabriel Cordsen leányasszony mellett ült, a fiatal uracska fogta a poharat s kiürítette egy felöntéssel a nyugodt arcával. Mert tudta, hogy bosszantja vele az adjunktust.

Morten, aki Johnsen és Martens plébános között ült, azzal szórakozott, hogy színültig megtöltötte mindig a két teológusnak a poharát. Egyébként nem sokat törődött azzal, mi történik az asztalnál, főként, miután úgy rendezte a dolgot, hogy az egyik palack burgundi az ő terítékéhez került.

Csendes, meleg tavaszi nap volt. A csemegénél a nap, amely az északra nyíló ablakokon át becsátotta a fényt a sugarait, az asztalig nyomult. Előbb Garmannek telete selyemruhájára esett a napfény s körülövezte Martens plébános szőke fejét. Aztán egymásután bergyogták a sugarak az egész sor vendéget, akik háttal voltak fordulva a napnak és ferde esikokban a fehér asztalterítőre surrantak a székek között. Morten főleg a poharat és őrlt a napfénynek.

A beszélgetés most mind élelkebb és tüzebb lett s az adjunktus, miután bőszesen megérintette a testét, újra nekilátott a nagyhangú beszédnek, amiben ezuttal sovány életpárja is hűségesen segítkezett neki. Akkor megtörtént az a halatlan dolog, hogy Worse Jakab egy megjegyzéssel Aalbomné szavába vágott.

Egy kis szünet állott be; de a konzul finom mosolygással, miközben a poharához nyúlt, így szólt:

— Hanem azt tanácsolom most mindenkinek, hogy jól összeszedje magát, mert most Worse Jakab következik; Tanuja voltam már néhány-szor az ő föllépésének s tudom, hogy akkor tüzesen megy a dolog. Hanem ehhez tegyük át inkább a küzdőteret a kerti házba, ott aztán az árnyékban kellemesen vitázhatunk. Ha tehát a hölgyeknek és uraknak nincsen ellenére, kívánjuk az ebédet egymás egészségére.

A társaság asztalt bontott. A követségi titkár elégtlenül kacagott és miközben lefelé mentek a lépcsőn, erősen hálkódott Worsenak, hogy a kellő időben úgy belesett a beszélgetésbe. Worse Jakabnak is nevetnie kellett, s végül mindenki nevetett, kivéve Aalbomné-t és a feleségét, akik el voltak szontyolódva.

Rachel csudálkozott, hogy apjának annyira fontos volt Worsenak a szóhoz juttatása. Láta is már öt néhányszor vitakozni s ugyancsak meg volt lepette a heveség miatt, amely olyankor előtűnt. Az ő nézetei ugyan eredetiek voltak egy kissé, de azért mégsem kellett hallgatnia; gyáva-ságnak tartotta Worse Jakabtól, hogy ilyen módon elhallgattatta magát.

Martens plébános általán megpróbálta volt az asztalnál, hogy az általános beszélgetésben résztvegyen, csak hogy nem sikerült neki. A figyelmét nagyon is az új érdekes iskolaigazgatóra irányította mindenki, azonkívül pedig amennyi is eléggé lekötötte őt az ő szomszédja. Eredetén is ott kellett ülnie Garmané mellett a pamlagon, míg a fiatalok a coquet-pályához mentek.

Aalbom ellenben — sarkában a feleségével — a ház széles tornácán járt föl s alá s a feketekávé-t leste. Még mindig dühöngött a balsikere s a bosszúságok miatt, amelyeket el kellett szenvednie. A felesége azon buzgólkodott, hogy megnyugtassa, s egyik karjával a nyaka köré fonódva így szólt.

— Hogyan is törődhetik egy olyan ember, mint amilyen te vagy, az effélékkel... Ezek az új fiatal emberek egy ideig járnak, azután egy vagy más módon lehetetlenné teszik magukat. Mi azért mindig az első vagyunk; hát nem látod, hogyan vezetett a konzul engem az asztalhoz?

— Ej mit törődöm én ezekkel a pénzeszakkokkal és kalmárokkal — felelte az adjunktus — de hogy egy magamfajta ember, ennyisimerttel és az oktatásügy és irodalom körül szerzett érdemekkel ki legyen téve az ilyen tacsók szemtelen válsázaik... az ilyen...

És ekkor a gyalázkodó szavak egész legyőz-

hetetlen áradata tört ki belőle, ami megkönyvülést szerzett neki.

Aalbomék a város és Sandsgaard közé eső utak körülbelül a közepétáján laktak, ami eleinte a tőke volt éppen annak, hogy Garmanékhoz meghívták őket. Azóta olyan jól értettek ahhoz, hogy kellessék magukat, hogy rendszeren Aalbomék voltak azok, akiket előkerítettek, ha hírtelenben társaságot kellett Sandsgaardba összehozni. A konzul egyszer némi támogatással is segítette az adjunktust egy munkájának a kiadásában, amelynek ez volt a címe: „A francia nyelv eredetének és történelmi fejlődésének rövid áttekintése. Az iskolák használatára.” — Valamely gyalázatos gonoszság és irigység következtében azonban sehol, az ország egyetlen iskolájában sem vezették be a könyveknek ezt a gyöngyét.

A két öreg Garman ebéd után a szobájában szokott aludni; ezuttal azonban nem igen kerülhetett sorra az alvás, mert megbeszéltek Madeleinek a dolgát, akinek most már egészen komolyan a városa kellett jönnie és pedig már két vagy három nap múlva. Az ő szobáját a Cordsen leányasszony mellett szemelték ki.

Gabriel egy szivart lopott magának s jókedvűen és vasárnapi hangulatban lement a műhelybe, hogy megnézze a hajót és Mr. Robsonnel angolul beszélhessen.

HATODIK FEJEZET.

Az első, akivel Madeleine az ő új környezetében megismerkedett, a varrónő volt, mert természetesen „egészen újonnan át kellett alakítani” — különösen kívülrol.

A család maga már korábbi látogatásokból ismerte s az a hidegség, amelyet Madeleine mindig érzett ezek között az emberek között, most is ránehezedett a lelkére. Pedig Madeleine éppen nem volt félnék természetű — ellenkezőleg; csak hogy ez az átmenet a szép ég alatt élvezett féltelen szabadságból ennek a korrekt háznak a szabályos életébe, mégis csak kissé gyors volt neki. Hiába próbálta meg, hogy beleélje magát az új helyzetbe, nem sikerült neki, s az első hetekben csaknem belebetegedett a honvágyba.

De az apjának írt leveleiben eltitkolt mindent annélkül, hogy maga is tudta volna, hogy miért.

Gabriel öcs volt az egyetlen, aki jókedvűen és barátságosan beszélt hozzá; a többiek mindannyian olyan feszesek és tartózkodók voltak, mintha csak önmagukkal törődtek volna.

Még Réchelrel sem tudott igazában összebarátkozni; ők ketten sohasem vonzódtak egymáshoz valami túlságosan.

Noha csak néhány évvel volt idősebb Réchel, tudásban és tapasztalatban, mégis jóval felülmúlta unokahugát. Míg Madeleine lelke könnyed és derűs volt, mint a napugár, Réchel hűvös és határozottabb lelkületének legmélyén valami nyugtalan törekvés lappangott arra, hogy valamihez fogjon, valamit véghezvigyen; akármit, az mindig, csak hogy valami cselekvésben legyen benne.

Kevéssei azelőtt nagy viszálykodása volt az apjával. Egy napon bement az irodába és azt kívánta, hogy ő is résztvehessen az üzlet munkájában. Garman konzul sohasem vesztette el a nyugalmát, de most az egyszer közel volt hozzá. Ez a viszály azonban — mint minden viszály, amelyet a konzul elvei ellen indítottak — ezeknek az elveknek teljes diadalával végződött. De ettől az időtől kezdve Réchel még hűvösebb és zárkózottabb lett.

Réchel az ő éles szemével hamarosan áttanulmányozta az ő falusi unokahugát; s amikor meggyőződött arról, hogy nem találhat benne tartalmat — benne is talán azt kereste, ami cselekvésre adhatna neki alkalmat — hát akkor hagyta, hogy menjen a maga útján. És a viszony közöttük csaknem olyan volt és az is maradt, amilyen egy felnőtt és egy gyermek között szokott lenni — barátságos, de minden bizalom nélkül való.

Garmané nem volt valami nagyon kegyes az új vendég iránt, mivel hogy nem kérték ki előre az ő jóváhagyását. Sőt még a jó Cordsen leányasszony is riasztotta Madeleine-t az ő szűz, hosszú alakjával és fejkötőjének keményített fodraival.

A varrónő azonban halvány, gyöngéske természetű volt, két nagy, különös szemmel, amelyek mindig úgy néztek, mintha bocsánatért esekeltek volna. Szép volt még, de mindenkinek az volt rögtön a benyomása, hogy még sokkal szebb lehetett valaha. Valami elnyomottság, valami fonyadság volt a vonásain; orca kissé be voltak esve; látni lehetett, hogy több foga hiányzik már.

Madeleinek az első napokban a varrónőnél kellett bent lennie túlnyomóan; mert ha már egyszer megjött, hát Garmané azt akarta, hogy a mai szellemben illeszkedjék, s különben a konzul Cordsen leányasszony is erre utasította. Ez némiképpen végzetlenség is volt Madeleineknek aki szörnyen magányosnak érezte magát, hogy

barátságos és kedves legyen a félnék kis varrónő iránt.

Egy este, amikor a varrónő elment, Madeleine azt kérdezte Cordsen leányasszonytól, hogy ki is voltaképpen ez a teremts. Az életes nő egy pillanatra élesen ránézett s azt mondta, hogy Marianne unokája Anders kátrányozónak, ott lenn a műhelyben, s több évvel azelőtt gyermeke volt.

— A véglegény — mondotta Cordsen leányasszony és ujjal Madeleine-re nézett — Amerikába ment, a gyermek pedig meghalt. Garmané aztán kitanították a varrásra — Marianne tudniillik Sandsgaardban volt szolgáltaiban — s azóta mindig van munkája a házban.

Többet nem tudott meg Madeleine, nem is kérdezősködött, s Cordsen leányasszony meg volt nyugodva. Csakhogy nem volt egészen igaz, mindaz, amit az életes nő Madeleineknek elmondott. A varrónő történetében a Garmanoknak egy titka rejtőzött, amely fölött Cordsen leányasszonynak kellett örkönie.

Es mikor ezen az estén Marianne hazament, éppen erre gondolt — alapjában nem is felejtette el egy pillanatra sem.

Az élelke, barátságos Madeleine kisasszony, aki annyira előtűnt a többi Garmantól, megint fölkelte benne összes emlékeit. Meg volt győződve arról, hogy Madeleine még nem tudja az ő teljes szegényét — lehetetlenség, hogy tudja, hiszen olyan barátságos volt hozzá — és Marianne megboradt attól, hogy Madeleine egyszer mégis csak meg tudja a dolgot. Akadtak elegendő, akik beszélhettek róla, de senki sem tudta, hogy mennyit szenvedett ő.

Es amint úgy ment hazafelé, hát újra elősurrantak azok a szomorú események, amelyek az ő életének a szerencsétlenségével összefüggésben voltak. Először is arra gondolt, hogy milyen szép volt az az ember — a ház fia, amikor kül-földről hazajött, mielőtt még szó is lett volna arról, hogy elveszi a polgármester leányát, aztán hogy milyen sokáig kérte, ostromolta, gyötörte, s miylen sokáig védekezett ő ellene. Aztán elérkezett az a rettenetes nap, amikor behívták a konzulhoz az iroda legbelsejébe. Sohasem foghatta fel, hogyan is tudta meg a dolgot a konzul, mert hiszen az egyetlen valaki, aki tudhatta talán, Cordsen leányasszony volt: de még kevésbé tudta később megérteni azt, hogy meg tudta tenni, vagy rá tudta beszéltetni magát arra, ami később bekövetkezett. Ugy kellett lenni, így mondták az emberek is, hogy tudniillik a fiatal konzulnak senki sem tudott ellentálni. Aztán eljegyezték Keresztélyvel, a kocsiállal — ami a legrettenetesebb volt az ő összes emlékei között; arra elment Amerikába, a gyermek megszületett és Keresztély névre keresztelték.

Mindezekből az eseményekből világosan csak arra az éjszakára emlékezett, amikor a gyermek meghalt; s a többi benyomás mind összeolvadt egymásba — nehézkesen és szürkén, mint a felhők.

Azt hitte, hogy bele kell pusztulnia a szegényébe; de csak megkínálódott érte. És Sandsgaardba, ahova, azt hitte, sohasem fogja betenni a lábát, most elment megint nap-napután. De valahányszor találkozott valakivel — különösen pedig Fauny asszonnyal — hát előtűnt a szívérése. De olyan hűvösen és nyugodtan mentek el egymás mellett, mintha semmiről sem tudtak volna, vagy mintha rájuk sem tartozna az egész dolog. Gyakran találkozott Marianne vele is. Eleinte gyorsan elsiettek egymás mellett; végül azonban, mintha a férfi is elfelejtette volna az egészét és az ő régi, neki annyira ismert hangon köszöntötte volna:

— Jónapot, Marianne!

Ugy látszott, mintha ezek az emberek erős falak közt éltek volna, s az ő sorsa ezen a falakon mint törékeny üveg zúzódott volna össze.

Marianne egyenes uton átmeg a műhelyen, ahol az ácsok éppen azzal foglalkozkodtak, hogy gzetosztották és zsákokba rakták a forgácsot. Összetalálkozott a nagypapával, aki éppen készen lett munkájával a szuokégető kunyhóban, s aztán kettesbe átmegtek a házba.

Anders a vöröre kátrányozott háziorban a legszűkebb kunyhóban lakott. Ezek a házacska a sziklameredek alján buzódtak el a sandsgaard-i óbjal baloldali részében.

A part hosszában az út csak gyalogösvény volt, amely minden ajtóhoz és azután a ház mögé és még tovább is vezetett. A parton rothadó rakmaradékok és halbelek heverték; a házak mögött moslécsatornák voltak mindenütt a konyhahulladékok számára, de mindentéle más holmit is oda vetettek bele, s az ösvény többnyire nagy kövekből állott, amelyeken átugráltak, hogy ne kelljen belelépni.

Sok ember élt együtt mindegyik házban, különösen télen, mikor a tengerészek odahaza voltak. Együtt mindannyian a Garman és Worse cég emberei voltak. Amikuk csak volt, az mind a céghez tartozott: a bárkájuk, a házuk, a talaj a lábuk alatt — minden volt, és maradt a Garman és Worse cég tulajdona.

(Folytatás következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Késiratokat nem adunk vissza.

Füst. Illik-e, hogy hölgyek nyilvánosan dohányozzanak. Van, akinek illik; van, akinek nem illik. Hiszen némelyiknek még az is illik rettenetes, hogy egy kicsit himiőhelyes. A kérdésben különben, bárminő szűrke és homályos is, benne van az egész feminizmus kérdése. Mintha azt kérdezte volna én: nemcsak hogy illik-e, hanem hogy szabad-e a hölgyeknek mindenben egy élnők, ahogy a férfiak élnék szokásokban és erkölcsökben? Szóval, ez már afféle szociális tétel, a nők egyenjogúsítása a férfiakkal minden téren, mondjuk, a dohányzó szobában. Hát úgy van, hogy a nőknek ma már majdnem mindaz szabad, ami a férfiaknak. Joguk megvan mindenhez, csak éppen hogy kötelességeik nem olyan súlyosak, mint a férfiaké. Igaz, hogy országgyűlési képviselők és főrendiházi tagok nem lehetnek, de viszont nem kell nekik katonáskodniuk sem. Tessék elképzelni ha a hölgyeknek, akik már beleillenek abba a korba, most mint öreg bakáknak bent kellett volna maradniuk, vagy be kellene vonulniuk a - póttartalékba! Igaz, hogy a nő más téren tesz hasznát a családnak, társadalomnak és emberiségnek, gyermekeket nevel a hazának, de mégis a nő más mint a férfi. A cserla is íta, meg a rózsafa is az. A nő mégis csak finomabb portéka mindenben, mi a férfi, tehát kell, hogy a szokásai is finomabbak legyenek. Nos tehát, a férfi dohányozhatik. O ezzel nem árt az illúciónak. De próbálja meg, gyútsón rá akármilyen illatos verpelétre a legszebb leány, - fog-e tetszeni akármely férfinak is. A hölgyek pedig tetszeni, akar-nak, tetszeni mindenáron, még az ömteagadás árán is. Ha teljesen független a nő és nincs már, vagy nincs még senjije, akinek tetszeni óhajt s e mellett nem ad semmit se arra, hogy mások mit mondanak, - hát teheti, amit akar. De ha van valakije, akkor kérdezze meg őt: milyen felfogása, vagy mondjuk gusztsusa van ebben a kérdésben. Ha ő nem ellenzi: akkor dohányozhat. De akkor se gyútsón nagy szivarra, hanem csak egy-egy kis cigarettára. Mert ez kecsesebb, finomabb, graeciósabb. Szóval: a rózsafa ne teremjen makkot és gubost. Aminthogy nem is teremhet.

Alloqu. Az erdőri szakiskolába való főlvetel iránt a földmivvelésügyi miniszterhez kell beadni a folyamodást július végéig. A két évig tartó tanfolyamra való felvételt kérő folyamodáshoz mellékelni kell: keresztlevelet (tizenkétévesnél fiatalabbak és harmincöt évesnél idősebbek nem vesznek föl); megvet vagy járási orvosi, elemi iskolai és erkölcsi bizonyítványt; ha a folyamodó katona volt, katonakönyvet; ha szegény és ingyen akarja magát főlvetetni: szegénységi bizonyítványt. Szegénységi bizonyítvánnyal ingyen taníttatja ki az állam és teljes ellátást is ad a folyamodónak. A vagyonosnak ugy az első, mint a második évben háromszor koronát kell fizetnie a tanításért és az ellátásért. - Alapos. A végbétl: f Szép, magyar név. Nem a Roland magyar formája. - K. A. Tata. 1. Lelekiismeretlenség volna, feleimet kellteni a közönség körében íyes nyilatkozatokkal. 2. Irja meg a kiadóhivatalnak, mely számokat kívánja. - B. G. Péter. A sorsjáték kezelősége, mint megirtuk, szeptemberre halasztotta a húzást. - H. I. Nagyszénás. Nem írta meg, minő bélyegekről van szó. Mindenestre mutassa be őket az adóhivatalnak, ahol, ha a határidő nem jár le, beeszerdők. - Z. Kaposvári. Telek-könyvvezetői vizsgátra csak az jelentkezhetik, aki a középiskolák valamelyikének negyedik osztályát elvé-

gezte s telekkönyvi hivatalnál már legalább egy évig gyakorolon volt. A segédtelekkesítves 1000, 1200, 1400 korona fizetés, a telekkesítves pedig 1800, 2000, 2600 korona fizetést és megfelelő lakásnépnt kap. - L. J. B. Bieske. A felavatás ünneppessége végett küldjék szét a zászlószöveget a helyi társadalom előkéségeinek s a testület vezetőinek azzal a kérésrel, hogy a felavatásnál mondjának egy-egy jelmondatot. A program egyéb része beszéd, ének, szavalt. Eselég egy zenekar is közreműködhetik. - Etno-gráfia. A kelet asszonyairól szóló munkából már megjelent husz füzet. A mű címe: Die Frauen des Orient in der Geschichte, in der Dichtung und im Leben. A szerzője: Schweiger-Lerchenfeld. A bécsi Hartleben-cég kiadásában jelenik meg. - N. M. Deés. 1. Higadtsággal elviselhető az ilyen apró gyarlóságok. 2. A sorozó-bizottság előtt nem kell semmiféle orvosi-bizonyítvány felmutatnia, megvizsgálják ott alaposan. 3. Célszerűbb, mert így biztos, hogy mindig megkapja.

Kivonat a hivatalos lapból.

- Január 6. -

Kinevezés, áthelyezés. A m. kir. belügyminiszter dr. Véssey Tamás és dr. K. Kovács Gyula udvari tanácsosi címmel felruházott budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanárokat az országos levéltári fogalmazó szakbeli vizsgáló-bizottság kúllagjává nevezte ki. - A m. kir. pénzügyminiszter a segesvári m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvetészet kiadósát Szatmáry Gyula rendelkezési állományú volt vármegyei alszámvevő pénzügyi számellenőrré végleges minőségben, Benkő Jakab csikszoreadi díjtalan pénzügyi számgyakorokot ideiglenes minőségű segélydijs magyar kir. pénzügyi számgyakorokká a soproni magyar királyi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvetészetbe nevezte ki. - A magyar királyi földmivvelésügyi miniszter, valamint az alárendelt hatóságok és intézetek segédhivatalai tisztai személyzetének egyesített létszámába Wiener Ferenc magyar királyi folyamfelügyelőt, Pleszkán József, Gáspár István és Gyepes Mihály igazolványos altiszteket ideiglenes minőségű irrodásnépnt be- tette nevezte ki. - A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Nagy József barsvármegyei és Simoncics Antal somogyvármegyei tanfelügyelőségét tolnokokat kölesönösen, Szathmáryné Bahéry Irén mezővárdai állami elemi iskolai tanítónőt a piskeleti állami elemi iskolához jelen minőségében, Fintáné Nagy Jozsefné kőszarvason állami elemi iskolai tanítónőt a berecki állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte. - A debreczeni kir. ítélőtábla elnöke Székely Edeárd debreczeni lakos, végzett joghallgatót a debreczeni kir. ítélőtábla kerületébe ideiglenes minőségű díjtalan joggyakorokká kinevezte. - A nagyvárdai kir. ítélőtábla elnöke Gargya Gyula békési kir. járásbírósi hivatalozgatót a második fizetési fokozatra léptette elő. - A pécsi kir. főügyész Kránitz János kaposvári kir. törvényszéki címzetes foglászörmezt, foglászörmezt a nagykanizsai kir. törvényszéki foglászörmezt, foglászörmezt, az alizsai fizetési osztály haramdik osztályába kinevezte.

Napirend.

Naptár: Csütörtök, január 7. - Római katolikus: Rajmund. - Protestans: Artur. - Görög-orosz: (december 25.) Nagykardasony. - Zsidó: Tebeth 19. - Nap kel: 7 óra 35 perccor. - Nyugszik: 4 óra 7 perccor. - Hold kel: 9 óra 51 perccor este. - Nyugszik: 9 óra 57 perccor délelőtt. A miniszterelnök mint belügyminiszter fogad a belügyminisztériumban 4 órakor. A közoktatásügyi miniszter fogad d. u. 4 órakor. A honvédelmi miniszter fogad délután 4 óratól 5 óráig. Téli kiállítás a Múzeumokban nyitva 9 óratól 4 óráig. Belépődíj 1 korona. - Nemzeti Szalon téli tálalta nyitva egész nap. Belépődíj 50 fillér. Kőnyves Kálmán-társaság képkidállítása Nagymező-utca 37. szám. Megtekinthető egész nap díjtalanul. Nemzeti Múzeum. Allattár. Nyitva van d. e. 9 óratól délután 1 óráig. Meszázásági múzeum (Kerepesi-út 72.) d. e. 9-től 1 óráig. A földtani intézet múzeuma a Stefánia-uton nyitva délelőtt 10 óratól 1-ig. Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 óratól 1-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 óratól 12-ig és d. u. 3-8-ig. Akadémiai könyvtár nyitva 3-7-ig.

A fődorosi könyvtár (Károly-körút 28.) mindnap nyitva van, köznapokon délelőtt 9-1-ig, vasár- és ünneppnapokon 9-12-ig.

As agnucsmi dsatsook és muzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyierdekt vasút a Pálffy-térről.

Mentőegységet helyiségre a Markó- és Solyom-utca sarkán, reggel 8 óratól este 6-ig.

Allattart a Városigterben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvtára, tudakozó-osztálya és keleti miniatúra V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. Házai termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőknek áruvitásokat is eszölöl) a városi ipar-csarnokban (vasár és ünneppnapokon) nyitva délelőtt 9 óratól 2 óráig és délután fél 3 óratól fél 6 óráig. A külföldi kereskedéssel központi felületözetése (Magyar kereskedelm részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

As Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése.

- Január 6. -

Table with columns: Állomások, Ma reggel 7 h, Előző 24 órával, Hőmérséklet. Lists various weather stations and their readings.

Jelek magyarázat: K. = kelet, Ny. = nyugat, D. = dél, É. = észak. A felhőzet: 0 = egészen derült, 1 = többnyire derült, 2 = részben felhős, 3 = többnyire borult, 4 = egészen borult, * = eső, * = hó, = köd, < = zivatar.

Hazánkban száraz és hideg idő uralkodik: a hőmérséklet különösen az északi Kárpátok között, meg Erdélyben volt alacsony, hol a hőmérséklet -20°C-t is mutatott.

A keleti maximum megerősödött és nyugat felé emelte a levegőnyomást; az északnyugati és déli depressziók pedig meggyengültek.

Európában az idő hideg. Esőket ismét csak Francia-meg Olaszországból jelentettek.

Küldés: Az időjárásban lényeges változás nem várható.

Dr. KAJDACSY v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos. Budapest, IV., Kigyo-utca 5. sz. Klotild-palota (I. emelet). Rendel 9-4-ig, este 7-8-ig. E napokban hagyta el a sajtót: „Bizalmas Barát” című könyvecskéje, mely mindenemmel férfi- és női neműekben kellő utmutatással szolgál.

Tanuljunk nyelveket!! Magántanulása legalkalmasabb nyelveknek: Angol nyelv, Olasz nyelv, Német nyelv, Román nyelv, Arab nyelvtan, Tót nyelv, Magyar nyelvtan, Tót nyelv. Megjelentek és kaphatók: LAMPEL R. (Wodianer F. és fia) és. és kir. udv. könyvkereskedés. Budapest, VI. kerület, Andrassy-út 21. szám.

Compound gépek stabil 120 és 75 lóerőre, félstabil 15 és 30-as, minden munkához alkalmas szállítókészlettel. Timár Ede Budapest, Visegrádi-utca 4. Mintajelzés: + GUMMI francia övszerzők 12 drb 1-10 K-ig. Mintaköltségek: 2.50 K., 3.50 K., 4.50 K., 5.50 K., 12 drb 1-10 K-ig levelezőlyegekben, 1. bormentve és díszkötetben. Argyezéseket ingyen. RIVAL Budapest, VII/1., Ovoida-utca 11. Mindig éles! az elkövetés lehetetlen. Ezek a fő előnyei az Eredeti H-patkóknak. Minden utazásra elleni védő jegyű, H-patkóknak mindogyike a moellékelni gyári jegyével van megjelölve. A nyitáskor az orra kell gyúzni, és minden utánzat, mint hasznavehetetlen vízszáraztandó. LEONHARDT & CIE. Berlin-Schönberg. Képes argyezéseket kell kérés. Veszégeképviselő Ausztria-Magyarország részére: Kaszab & Breuer, Budapest, VI.

Közgyűlési hirdmény. A rózsahegy Cellulose-és Papiryári részvénytársaság rendes évi közgyűlést 1904. évi január hó 31-én, délutáni 2 órakor Rózsahegyben a gyár igazgatósági helyiségében fogja megtartani, melyre a részvényes urak tisztelettel meghívattak. A közgyűlés tárgyai: 1. Az igazgatóság jelentése a belélt 1903. évi üzleti eredményéről. 2. Az 1903. évre vonatkozó szárazmádások és üzleti mérleg előterjesztése. 3. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak az üzleti mérlegre vonatkozó jelentése és javaslat a lista nyereség felosztása iránt. 4. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadás. 5. Az alaptőkének 2000000 (két millió) koronára történő felmentése folytán az alapszabályoknak 3. §-ának szükségessé vált módosítása. 6. Netaláni indítványok. Kelt Rózsahegyben, 1904. évi január hó 3-án tartott igazg. üléséből. Glasner Jakab elnök.

M. KIR. OPERAHAZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Berlichingen Götz.

Opera 5 felvonásban (kilenc képből). Zenéjét szerz. Goldmark Károly. Szövegét (Goethe nyomán szabodon) írta Willner A. M. Ford. Várady Sándor.

Személyek:

Berlichingen Takács Weislingen Boock
Elisabeth Valént Franz Bernicek
Maria Ambrusné Adelheid Kramer
A kis Carl Oppenheim Irmgard Bertis
Georg Szozer Selbzt Hegedűs
Püspök Mihályi Lehrsre Gábor
Kezdeté 7 órákor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Megjött a papa.

Vígjáték 1 felvonásban. Írta Erdélyi Zoltán. Személyek: A papa Boros Rózi Ligeti, Pali Dezsd Böske Demjén

Utána:

A föld.

Színmű 3 felvonásban. Írták: Kameshegy Jenő és Malonyay D. Személyek: Kovács Szacsvay Marosi Gál, Zsuzsa Jászai Bódog Rózsabegy, Klári Márkus Susanne Delli E., Vekeyné Lendvayné Vékey Gyenes, Gedeon Csaszár Bodza Gabányi, Juliska Ligeti Gergő Kőrösmeyi

KEZDETE 7 1/2 ÓRÁKOR.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Józi.

Böhözát 3 felvonásban. Írta Molnár Ferenc. Személyek: Dr. Sebő Hegedűs Attila Tanay, Dr. Verpeléti Góta Micu Fábán, Csengrády Fenyvesi Péter Szerényi, Csengrády Varsányi Poldi Tapolczi, Lajos bácsi Vendrei Franci Bardi, Tóthné Kerész József Győző

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Blaha Luiza asszony vendégfelléptével.

Menyecskek.

Három egyfelvonásos népszínmű. Írta Verő György. I. A bíróné. II. A márika elmén. III. A menyország.

KIRALY-SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Makrancos hölgyek.

Operett 3 felv. írta Bolten-Baekers, fordították Molnár F. és Faragó J. Zenéjét szerz. Lincke Pál.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Doktorikasszonyok.

Operett 3 felv. írta és zenéjét szerz. Verő György. Személyek: Smucius Ludovika, Micsi Betti, Földi

URANIA SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

A modern asszony.

Írta Ráth István. Kezdeté 7 1/2 órákor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1904. január hó 7-én.

Demimonde.

Színmű 5 felvonásban. Írta Dumas Sándor. Ford. Feleky Miklós. Személyek: Nanjac Rajm, Santin Olivér, Tomerins Richárd

Kedden, január 12-én, a fővárosi Vigadó nagytermében

Kubelik Kubelik Kubelik Kubelik

3-ik és bucsuhangversenye. Jöjjenek a „HARMONIA” zeneműkereskedésben kaphatók.

FOVÁROSI ORFEUM VI. Nagyszombat-utca 17. Ma és mindennap Vénusz a földön Hirtelen harag Les Fleurs d' Orange. Les Floridos és a remek új varieté-műsor.

Tölgyfaeladási hirdetés. Háromszék vármegyében fekvő, Árkos község volt kőtaghatomassága kőbírre teszi, hogy a nagymélt. m. kir. földm. miniszter urnak 1903. évi 75.735. 1/3-B. számú rendelete alapján az A) üzemszámú 10. sz. osztagának mintegy 53-41 kat. hold területén található 4027 darab 24-74 cm. alós átm. kocányos és kocánytalan TÖLGYFA, mely 3453 m² naszon- és 3709 m² tüzita becsülletett

1894. évi január hó 16-án délelőtt 9 órákor Árkos községüzeménél zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a fogaadtat. Kikiáltási ár: 4109 korona 60 fillér. Kihaszánási határidő: 3 év. Utóajánlatok el nem fogadotnak. Szánapénz 100%, vagyis 4102 korona. Szabályszerűen kiállított írásbeli zárt ajánlatok, a szóbeli árverés megkezdése előtt, az árverező bizottság elnökénél nyújthatók be. A részletes árverési és szerződési feltételek Árkos községüzeménél és a m. kir. lárásírdogondnok-ság irodájában Sepsiszentgyörgyön a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az erdő a községfő 4-5. Sepsiszentgyörgy vasúti állomástól pedig 11-12 kilométernyire van. A kihozatal kényelmes. Sepsil-Ákos. 1903. évi december hó 23-án. A kátálgatona közbirtokossága nevében: Barabás Dániel, Tegző Sándor, Gőncz Mózes.

A 20527. számú „Átkapcsoló-készülék elektromotorok számára” című, 1900. augusztus 28-ról kelt magy. szabadalomra vevők vagy engedélyesek kerestetnek.

LECTROMAGNESIS GYÓGYINTÉZET (M. KONRÁD J. rendező) a dr. Strövald-féle szanatórium és a cétra beültetett paviljonjában Budapest, VII., Városligeti-fasor 13-15. sz.

LECTROMAGNESIS GYÓGYINTÉZET (M. KONRÁD J. rendező) a dr. Strövald-féle szanatórium és a cétra beültetett paviljonjában Budapest, VII., Városligeti-fasor 13-15. sz.

Table with 7 columns: Magyar kir. Opera, Nemzeti színház, Vigaszínház, Népszínház, Magyar színház, Királyi színház, Urania színház. Rows include Péntek, Szombai, d. u. Vasárnap este, Tosca, Monna Vanna, Józsi, Ezüst papucs, Sherry, Makrancos hölgyek, Modern asszony.

Házasságokat közzétevő alkorról, diszkrétion alatt Pálter K. K. asszony, IX. Rákóczi-utca 11., udvarban ajtó 7.

Élelem számlant oktatására keresetleik felöltött néhéz tanítóné. K. K. asszony, IX. Rákóczi-utca 11., udvarban ajtó 7.

Betöltendő összes állás teljes címmel van közzé minden évben nevezési heteként megjelenő „Országos Pályázat” közlönyében. Egyes szám 40 fillér közzététel Budapest, József-körút 9. 17095

Íróképek különféle rendezetűkét tartalmazóan eladók. Levélindaközös-közös „Jutányok” jellegű a kiadványok továbbít.

Könyvitel. F. Indótk, kik Államban öbajnak jutni, mérőkövet díjazást alapos oktatás nyertesek és egyzserű és kötött könyvvel-ben, szóp- és helyesírásban: Bloch R., okl. tan- és gyakorló könyvtáros. Budapest, VII., Erzsébet-körút 58. Levél szerinti oktatás is adatik. 1880

Réthy névű ügyünk 1. Bédög de-berben nincs valódi peneitörök cinkoka 2336

Elegánsan butorított szoba keltet p-udvar közlekedő kizsd. Garai-u. 9. II. em. 22. 17060

Polgári, kereskedelmi, tanítóképesítők névű végzettséket gminátiókat, érettségire, bármilyen magán-vizsgálatra felkészítéssel rövidesen elkészít. „Kereskedelmi” oktatás nyertesek és egyzserű elkészít. Válaszjelöveget kérek 10478

Ingyenesen közzétevék mindent a világon! Válaszjelöveget kérek. Telgöldi Marosludason. 2446

Aki szeret egy jó csésze kávé, mindentit, a világ legfinomabb legjobb kávéját, az

Indra-Tea német, francia, nyelv és szonpormentesített, német és francia bunnéolat, gyermekkedvezőket, nevelőket, korrektorokat legkisebb méretekben is készítenek. Írta: Károly-körút 17. II. em. 23. Orszy-féle ház.

Legjobb Legjobb Legolcsóbb PAP, PAP, PAP.

GICHNER JÁNOS papír, mászó és kárpítáru gyáros, udvargy. Hűtőgy. vebutor szí agy rakúra Budapest, VII., Erzsébet-körút 20.

Színházak heti műsora. Table with 7 columns: Magyar kir. Opera, Nemzeti színház, Vigaszínház, Népszínház, Magyar színház, Királyi színház, Urania színház.

Butorvevők ügyelmébe! A beivárosi butorvevők teljes felkészülése miatt komplett borenzó- zóek, valamint egyes asztalos és kárpítóruk, szóp-vevők, udvargy. Hűtőgy. vebutor szí agy rakúra Budapest, IV., Ferenciek-tere 3. földemelt.

Linkásokat csakoly díj mellett közzétevék fővárosi Lakásközvetítő, Kosuth Lajos-utca 10.

Biztos kereset minden állású egyéneknek. Naponta K. 20-30 k. k. roshozó szerzőkkel alakul. Által új módszernek szerint. Ajánlatok „országy-leteli bank Budapest, VIII., József-körút 6. emelkedő.

Butorvásárlók szíves figyelmébe ajánlatok a régi jó hírvető asztalos és kárpítóruk bütözök Sárkány és Schütz Budapest, VII., Erzsébet-körút 12. (A New-York kávéház szobájában) mint a legolcsóbb és legújítványosabb butorvásárlási fordás.

Butor osak jó minőségű Hőszoba, kredenc, udvargy. dívany, asztal, szék, lámpázat, könyvtárcsény, urf. felelek, ciotan, szalonborendezés, tükör, egy egyenestől is. Nagyon szép, aladás nagyban és kicsinyben. Vidékre gőndosan csomagolva. Buzsávia. Csak 1000 Ft. Budapest, VIII., Ferenciek-tere 40. sz. Áll. Für. Istenbörger Hand Butorparoznál

Két elegánsan butorított feltetlen tiszt, utcai különbejárás szoba egy vagy két re zszüre fűtőszoba használatát, egybe, vagy külön szőny. dívany, dívany, kávé- és kórtúra. Szebeny-utca 47. II. ajtó 18. 4920

Uri ebéd 4 főtől 9 főt, ur. előltás 20 főt kftlön szíval, Dohány-utca 28. L. em 19. 16934

Magy. királyi Államvasutak. Üzlet. Debreczen-31634. 1903. Pályázati hirdetésny felölpményi Ágyasny-nyag-

Az m. kir. Államvasutak be-vezése Budapest-üzégre az 1904. 1905. és 1906. évekre felölpményi Ágyasny-nyag céljára szívalás a bevezetés minőség 1904. m3 mennyiségű tört kő szívalás-üzégre biztosítására nyilvános pályázatot hirdet az üz-vezető-üzérek szívalás jog-áiban áll. A felölpményi mennyiség 25 szívalás-üzégre felölpményi vagy eszékenteni és vállalkozó egy a köböltés, mint a legolcsóbb és legújítványosabb megajánlott ügy-üzégre és mindkét esetben az Államvasutak megajánlott feltételek alatt tartozik az állítás.

Az ajánlatok legolcsóbb 1904. év január hó 10-ik napjára, az pedig déli 12 óráig a m. kir. Államvasutak bevezése felölpményi üz-üzégre hívtatási-letel ben benyújtandó.

Az ajánlat zárt borítékban, címezés 10167. „Ajánlat 1904/3. 1903. sz. hsz felölpményes való kört kő szívalás-üzégre” szívalás. Bana pártul legolcsóbb 1904. év január hó 9. déli 12 óráig 1900. kor., azaz egyenormény-üzégre szívalás, az üz-vezető-üzégre bevezetésen gyűlötmény-üzégre közlekedésen vagy állami lételek-realkalmazás-üzégre papírokban, ezen hirdetésny szívalásra való hívtatás-üzégre legolcsóbb.

A nyertes pályázó kötelez a letelti munkáit a néia biztosítandó mennyiségű ajánlati ár-ával szemléltető üz-üzégre szívalás 10% szívalásra közzétevék, mielőtt irántul fog értekelteni.

A fentiek feltételekét el-ötözésen a pályázó kötelez, vagy a kifizető határidőn túl beérkezett ajánlatok figyelembe vételeit nem fogadják. Az Államvasutak bevezése felölpményi közzétevék a szabad választás jogát megakadályoztatják.

Debreczen, 1903. dec. hó. A felölpményes. (Üz-nyomtatás nem közzétevék.)